

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NICHOLASE EMILIOUA
přednesené dne 14. září 2023¹

Věc C-582/21

FY

proti

Profi Credit Polska S. A. w Bielsku Białej

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (Městský soud Varšava-Praha ve Varšavě, Polsko)]

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Návrh na obnovu řízení ukončeného rozsudkem pro zmeškání – *Res iudicata* – Důvody pro obnovu řízení – Zásady rovnocennosti a efektivity – Konformní výklad vnitrostátního práva s právem unijním“

I. Úvod

1. Tento případ vnáší nový úhel pohledu na procesní ochranu, která má být proti zneužívajícím ujednáním ve smlouvách poskytnuta spotřebitelům. Soudní dvůr je konkrétně vyzván, aby objasnil, zda tato ochrana vyžaduje, aby byl za účelem *obnovy* řízení údajně poznamenaného tím, že vnitrostátní soud nepřezkoumal z úřední povinnosti případnou zneužívající povahu předmětného smluvního vztahu, pominut vnitrostátní účinek překážky věci rozsouzené.
2. Vnitrostátní skutkový a právní kontext, ve kterém tato otázka vyvstala, lze shrnout následovně. Navrhovatelce v původním řízení – FY – bylo uloženo splatit dlužnou částku půjčky, kterou si vzala u společnosti Profi Credit Polska, společnosti poskytující spotřebitelské úvěry. Její povinnost zaplatit byla zaznamenána v rozsudku pro zmeškání, který byl vydán na základě blankosměnky podepsané dlužníkem, kterou následně společnost Profi Credit Polska vyplnila a dovolávala se jí.
3. Vnitrostátní soud rozsudek pro zmeškání vydal, aniž měl k dispozici smlouvu o půjčce. Případnou zneužívající povahu jejích ujednání tedy nezkoumal. Ačkoli FY proti tomuto rozsudku nepodala odpor, následně zaujala postoj, že podmínky, za kterých byl vydán, byly v rozporu s rozsudky Soudního dvora vnesenými o několik měsíců později. Proto podala návrh na obnovu řízení.

¹ – Původní jazyk: angličtina.

4. Podle vnitrostátního práva může být takový návrh úspěšný mimo jiné tehdy, pokud (i) vnitrostátní ustanovení uplatňované v daném soudním řízení bylo následně vnitrostátním ústavním soudem prohlášeno za neslučitelné s právním předpisem vyšší právní síly nebo pokud (ii) dotčená strana „neměla v důsledku porušení práva možnost jednat“.

5. V této souvislosti se předkládající soud táže, zda – s ohledem na první možnost – zásada rovnocennosti vyžaduje, aby možnost obnovy řízení byla na vnitrostátní úrovni rozšířena na základě pozdějšího rozhodnutí Soudního dvora, vydaného ve formě rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU.

6. Kromě toho si klade otázku, zda povinnost vykládat vnitrostátní právo v souladu s unijním právem – s ohledem na druhou možnost – vyžaduje, aby se mělo za to, že strana „neměla v důsledku porušení práva možnost jednat“, jestliže vnitrostátní soud nepřezkoumá možnou zneužívající povahu ujednání spotřebitelské smlouvy.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

7. Podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS² „[č]lenské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotýcných zneužívajících ujednání“.

8. Článek 7 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví, že „[č]lenské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli“.

B. Polské právo

1. Polská ústava

9. Článek 190 odst. 4 polské Ústavy stanoví, že „[r]ozhodnutí Ústavního soudu [(Trybunał Konstytucyjny, Polsko; dále jen ‚Ústavní soud‘)], kterým se za neslučitelný s Ústavou, mezinárodní smlouvou či zákonem prohlašuje normativní akt, na jehož základě bylo vydáno pravomocné rozhodnutí soudu, konečné správní rozhodnutí nebo rozhodnutí v jiné věci, je základem pro obnovu řízení, zrušení rozhodnutí nebo jiné řešení na základě zásad a postupů stanovených ustanoveními upravujícími příslušné řízení“.

² – Směrnice Rady ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288; oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26).

2. Občanský soudní řád

10. Předkládací rozhodnutí obsahuje následující informace o rozhodném vnitrostátním právu. Článek 339 § 1 občanského soudního řádu (Kodeks postępowania cywilnego, dále jen „KPC“) stanoví, že pokud se žalovaný k jednání nedostaví nebo se sice dostaví, ale jednání se i přes svou přítomnost neúčastní, vydá soud rozsudek pro zmeškání.

11. Článek 399 § 1 KPC stanoví možnost podat návrh na obnovu řízení ukončeného pravomocným rozsudkem.

12. Článek 401 bod 2 KPC stanoví, že návrh na obnovu řízení z důvodu zmatečnosti lze podat tehdy, pokud strana neměla procesní způsobilost nebo nebyla řádně zastoupena nebo neměla v důsledku porušení práva možnost jednat.

13. Článek 407 § 1 KPC stanoví, že lhůta pro podání návrhu na obnovu řízení je tři měsíce; tato lhůta počíná plynout dnem, kdy se strana o důvodu pro obnovu dozvěděla, a je-li tímto důvodem nemožnost jednat nebo nedostatek řádného zastoupení, dnem, kdy se o rozsudku dozvěděla strana, její orgán nebo její zákonný zástupce.

14. Článek 401¹ KPC stanoví, že návrh na obnovu řízení lze podat rovněž tehdy, když Ústavní soud rozhodl, že normativní akt, na jehož základě bylo rozhodnutí vydáno, je neslučitelný s Ústavou, s ratifikovanou mezinárodní smlouvou nebo se zákonem.

15. Článek 407 § 2 KPC stanoví, že návrh na obnovu řízení lze podat do tří měsíců ode dne, kdy se náleží Ústavního soudu stal vykonatelným.

16. Článek 410 § 1 stanoví, že soud návrh odmítne, pokud byl podán opožděně, pokud je nepřipustný nebo pokud byl podán z jiného než v zákoně stanoveného důvodu.

III. Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky

17. Dne 16. června 2015 uzavřela FY se společností Profi Credit Polska smlouvu o půjčce. Splacení půjčky bylo zajištěno vystavením blankosměnky podepsané FY.

18. Dne 30. října 2017 podala společnost Profi Credit Polska proti FY žalobu na zaplacení dlužné částky s úroky u Obvodního soudu pro Varšavu-Prahu-jih (Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe, Polsko; dále jen „obvodní soud“). Předkládací rozhodnutí neupřesňuje okolnosti, které k této žalobě vedly. Relevantní se však jeví to, že k žalobě byla připojena pouze směnka (kterou tato společnost doplnila uvedením směnečné sumy) a výpověď smlouvy o půjčce.

19. Po zjištění, že vydání platebního rozkazu není důvodné, obvodní soud nařídil jednání³. Předvolání FY bylo doručeno fikcí. Dne 17. dubna 2018 vydal uvedený soud rozsudek pro zmeškání, kterým jí uložil zaplatit žalovanou částku (žalobu zamítl pouze ve vztahu k části uplatněných úroků), přičemž vycházel výlučně z obsahu směnky a tvrzení uvedených v žalobě. Společnost Profi Credit Polska nevyzval, aby mu poskytla smlouvu o půjčce, a tedy nezkoumal, zda tato smlouva obsahuje zneužívající ujednání. Tento rozsudek pro zmeškání byl opatřen doložkou okamžité vykonatelnosti a FY jej nenapadla.

³ – Pokud jde o důvody, které předkládající soud vedly k závěru, že nemůže vydat platební rozkaz, předkládací rozhodnutí neuvádí další podrobnosti.

20. Dne 25. června 2019 však FY podala k obvodnímu soudu návrh na obnovu řízení. Tvrdila, že tento soud nesprávně vyložil směrnici 93/13 a nechal v úvahu zejména rozsudek Soudního dvora ve věci Profi Credit Polska I⁴ (vynesený po vynesení rozsudku pro zmeškání). Podle jejího názoru obvodní soud neprovedl přezkum zneužívající povahy předmětných smluvních ujednání, čímž ji ve smyslu čl. 401 bodu 2 KPC zbavil možnosti jednat.

21. Obvodní soud usnesením ze dne 27. srpna 2020 tento návrh zamítl s tím, že byl podán opožděně a neopíral se o žádné zákonné důvody. Rovněž poznamenal, že FY se měla ve věci bránit (v řízení, které vedlo k rozsudku pro zmeškání), což neučinila.

22. FY proti tomuto usnesení podala odvolání k Městskému soudu Varšava-Praha ve Varšavě (Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie), který je předkládajícím soudem v původním řízení.

23. V průběhu řízení před tímto soudem finanční arbitr (Rzecznik Finansowy, Polsko) vyjádřil názor, že důvodem pro obnovu řízení, které vedlo k vydání rozsudku pro zmeškání, by mohl být široký výklad článku 401¹ KPC, který se týká obnovy řízení na základě (následného) rozhodnutí vnitrostátního ústavního soudu. Podle jeho názoru byl rozsudek pro zmeškání vydán v rozporu s povinností odvodního soudu přezkoumat z úřední povinnosti smluvní ujednání dotčené smlouvy o půjčce⁵. Finanční arbitr při zdůvodnění argumentu, podle kterého může v souladu se zásadou rovnocennosti jako platný základ pro obnovu řízení rovněž sloužit rozhodnutí Soudního dvora, poukázal na podobnost mezi úlohou Ústavního soudu a Soudního dvora.

24. Jako podpůrný bod finanční arbitr uvedl, že dotčené řízení by také mohlo být možné obnovit na základě čl. 401 bodu 2 KPC, protože neprovedení přezkumu soudem z úřední povinnosti spadá do rozsahu působnosti tohoto ustanovení (a rovná se zbavení možnosti účastníka jednat)⁶. Kromě toho s FY souhlasil, pokud jde o zneužívající povahu dotčených ujednání.

25. V tomto kontextu má předkládající soud pochybnosti ohledně správného postupu.

26. Na jedné straně zdůrazňuje význam zásady překážky věci rozsouzené a poukazuje na skutečnost, že žádné ustanovení unijního ani vnitrostátního práva vnitrostátním soudům neukládá povinnost obnovy řízení, které vyústilo v pravomocné soudní rozhodnutí, za účelem zohlednění rozsudku Soudního dvora, který poskytuje výklad unijního práva.

27. Na druhou stranu si klade otázku, zda je na základě zásady rovnocennosti nebo povinnosti konformního výkladu vnitrostátního práva s právem unijním možné dospět k opačnému závěru.

28. Předkládající soud poznamenává, že s ohledem na rozsudky Soudního dvora ve věcech Profi Credit Polska I, Profi Credit Polska II⁷ a Kancelaria Medius je „velmi pravděpodobné“, že rozsudek pro zmeškání byl vydán ve „zjevném rozporu“ s vnitrostátními pravidly provádějícími články 6 a 7 směrnice 93/13.⁸ Vysvětluje však, že tuto záležitost nemůže posoudit, protože jeho

⁴ – Rozsudek ze dne 13. září 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711; dále jen „rozsudek ve věci Profi Credit Polska I“).

⁵ – Finanční arbitr odkázal na rozsudek ve věci Profi Credit Polska I a na usnesení ze dne 28. listopadu 2018, PKO Bank Polska (C-632/17, EU:C:2018:963).

⁶ – S odkazem na rozsudek ze dne 4. června 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431; dále jen „rozsudek ve věci Kancelaria Medius“).

⁷ – Rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Profi Credit Polska (C-419/18 a C-483/18, EU:C:2019:930; dále jen „rozsudek ve věci Profi Credit Polska II“).

⁸ – Obsah těchto ustanovení viz body 7 a 8 tohoto stanoviska.

pravomoc je omezena na ověření, zda byly zaprvé dodrženy lhůty a zadruhé zda návrh na obnovu řízení spočívá na některém ze zákonných důvodů. V tomto procesním kontextu musí ověřit, zda může výkladové rozhodnutí o předběžné otázce takový důvod představovat.

29. Ve světle těchto úvah se Městský soud Varšava-Praha ve Varšavě (Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být čl. 4 odst. 3 a čl. 19 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii (SEU) s přihlédnutím k zásadě rovnocennosti, která vyplývá z judikatury [Soudního dvora], vykládány v tom smyslu, že rozhodnutí [Soudního dvora] o výkladu unijního práva vydané na základě čl. 267 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) představuje důvod pro obnovu občanskoprávního řízení ukončeného pravomocným rozhodnutím, pokud takové ustanovení vnitrostátního práva, jako je článek 401¹ [KPC], umožňuje obnovu řízení v případě vydání pravomocného rozhodnutí na základě ustanovení, o kterém Ústavní soud [(Trybunał Konstytucyjny, Polsko)] nálezem rozhodl, že je v rozporu s právním aktem vyšší právní síly?
- 2) Vyžaduje zásada konformního výkladu vnitrostátního práva vyplývající z čl. 4 odst. 3 SEU a z judikatury [Soudního dvora], aby takové vnitrostátní ustanovení, jako je čl. 401 bod 2 [KPC], bylo vykládáno široce, aby důvod pro obnovu řízení stanovený v tomto ustanovení bylo možné uplatnit na pravomocný rozsudek pro zmeškání, ve kterém soud – v rozporu s povinnostmi vyplývajícími z rozsudku Soudního dvora ve věci [Profi Credit Polska I] – nezkoumal smlouvu uzavřenou mezi spotřebitelem a poskytovatelem půjčky z hlediska zneužívajících ujednání, ale omezil se jen na posouzení formální platnosti směnky?“

30. Písemná vyjádření předložily polská vláda a Evropská komise. Zúčastnění přednesli své argumenty na jednání, které se konalo dne 24. ledna 2023.

IV. Analýza

31. Podstatou otázek položených v projednávané věci se budu zabývat tak, že nejprve učiním předběžné poznámky k postoji, který unijní právo zaujímá ve vztahu k vnitrostátnímu účinku překážky věci rozsouzené, zejména ve věcech ochrany spotřebitele, a k právní jistotě, jejímž specifickým projevem překážka věci pravomocně rozsouzené je (1).

32. Zadruhé vysvětlím, že zásada rovnocennosti nevyžaduje, aby na základě výkladového rozhodnutí Soudního dvora o předběžné otázce byla možná obnova občanskoprávního řízení, jestliže je možná podle vnitrostátního práva na základě určitých rozsudků vnitrostátního ústavního soudu (2).

33. Zatřetí návrh odpovědi na druhou předběžnou otázku (týkající se povinnosti konformního výkladu) bude vyžadovat objasnění několika otázek, které tato otázka zahrnuje. V této souvislosti vysvětlím, že účinnost ochrany spotřebitelů před zneužívajícími ujednáními automaticky nevyžaduje, aby členské státy pro případ, kdy vnitrostátní soud nepřezkoumal, zda jsou smluvní ujednání zavazující spotřebitele skutečně zneužívající či nikoli, stanovily *mimořádný* opravný prostředek. Vysvětlím však také, že zvláštní okolnosti, za nichž patrně byl rozsudek pro zmeškání vydán a nabyl právní moci, vyžadují, aby dotčenému spotřebiteli byl poskytnut *opravný prostředek*. Ačkoliv možnost vyhovět návrhu FY na obnovu řízení bude podle mého názoru záviset na

možnostech výkladu v rámci polského práva (a na příslušných lhůtách), vysvětlím, že judikatura Soudního dvora jí poskytuje další procesní prostředky, jimiž lze její právo nebýt vázána (údajně) zneužívajícími smluvními ujednáními obnovit (3).

A. Unijní právo, vnitrostátní účinky překážky věci rozsouzené a zásada právní jistoty

34. Úvodem je třeba poznamenat, že mimořádné opravné prostředky, jako je opravný prostředek dotčený v původním řízení, obecně umožňují zrušit pravomocná soudní rozhodnutí. Jako takové tedy tyto opravné prostředky svou povahou ovlivňují zásadu překážky věci rozsouzené, která jinak zpochybnění pravomocných soudních rozhodnutí vylučuje.

35. Ačkoli zásada věci rozsouzené je výrazem zásady právní jistoty⁹, její působení není vždy absolutní (jak dokládá existence mimořádných opravných prostředků). V tomto ohledu z judikatury Soudního dvora vyplývá, že výjimky z této zásady stanovené vnitrostátním zákonodárcem mohou vyvolat další výjimky, které jsou vyžadovány v rámci unijního práva.

36. K otázce, zda toto právo může v některých situacích vyžadovat, aby se nepřihlíželo k vnitrostátním účinkům překážky věci rozsouzené, se při neexistenci zvláštních pravidel v této oblasti přistupuje klasickým hlediskem zásad rovnocennosti a efektivity, které v souladu s povinností loajální spolupráce zakotvenou v čl. 4 odst. 3 FEU rámuji uplatňování procesní autonomie ze strany členských států. Obecný postoj unijního práva je tedy takový, že nevyžaduje, aby byly pominuty vnitrostátní účinky překážky věci pravomocně rozsouzené za účelem nápravy neslučitelnosti vnitrostátní situace s unijním právem, ledaže k opačnému závěru vede uplatnění jedné z výše uvedených zásad¹⁰.

37. V tomto rámci je analýza obecně prováděna s opatrností. Soudní dvůr opakovaně připomíná význam zásady překážky věci rozsouzené, která je prezentována jako odůvodněná zájmem na zajištění stability práva a právních vztahů a také na řádném výkonu spravedlnosti¹¹. Jak již bylo uvedeno, tato zásada slouží rovněž zájmům účastníků řízení na konečném vyřešení jejich věci, a lze ji proto považovat za záruku vycházející z práva na účinnou soudní ochranu, přičemž zároveň přispívá k širšímu účelu veřejného zájmu zajistit právní systém, jehož stabilitě může společnost důvěřovat¹².

38. S mimořádnými opravnými prostředky – jako výjimkou ze zásady překážky věci rozsouzené – je tedy potřeba zacházet opatrně. Ačkoliv se přesné podmínky jejich použití mohou v závislosti na posuzovaném právním řádu lišit, odrážejí křehkou rovnováhu, kterou vnitrostátní zákonodárce nastolil mezi obecným zájmem na právní jistotě na straně jedné a zájmem na dosažení spravedlivého výsledku za konkrétních a omezených skutečností na straně druhé¹³.

⁹ – Rozsudek ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 46).

¹⁰ – Viz například rozsudek ze dne 11. září 2019, *Călin* (C-676/17, EU:C:2019:700, dále jen „rozsudek ve věci Călin“, body 28 až 30 a citovaná judikatura).

¹¹ – Viz například rozsudek ze dne 24. října 2018, *XC a další* (C-234/17, EU:C:2018:853, dále jen „rozsudek ve věci XC“; bod 52 a citovaná judikatura).

¹² – V tomto smyslu a pro širší záběr viz Turmo, A., *Res Judicata in European Union Law – A multi-faceted principle in a multilevel judicial system*, EU Law Live Press, 2022, s. 46.

¹³ – Viz také Wiśniewski, T., „Extraordinary remedies in Polish civil procedure“, *Studia Prawnicze – The Legal Studies*, č. 4 (220), 2019, s. 107.

39. Jejich obezřetné zpracování odráží již připomenutou skutečnost, že ovlivňují stabilitu právních vztahů a narušují zásadu právní jistoty, implicitně obsaženou v článku 6 Evropské úmluvy o lidských právech (EÚLP)¹⁴, která je považována za „jeden ze základních aspektů právního státu“¹⁵. Z tohoto důvodu se má za to, že pravomocné rozsudky by měly být ponechány nedotčeny, ledaže je opačný závěr vynucen okolnostmi podstatné a přesvědčivé povahy, jako je náprava zásadních vad nebo justiční omyl¹⁶.

40. Tato obecná vyjádření jsou pro posouzení projednávané věci samozřejmě rovněž relevantní a znamenají, že k poskytnutí odpovědi na obě otázky položené v projednávané věci předkládajícím soudem bude třeba výše uvedené zásady, jejichž cílem je posílit uplatňování unijního práva, ověřit na zvlášť složitém a choulostivém pozadí.

B. Zásada rovnocennosti a rozhodnutí Ústavního soudu

41. Za účelem návrhu odpovědi na první předběžnou otázku začnu podrobnějším pojednáním o mezích, které unijní právo obecně, a zásada rovnocennosti zejména, vytyčuje vnitrostátním účinkům zásady překážky věci rozsouzené a). S takto nastíněným použitelným analytickým rámcem identifikuji kategorii rozhodnutí Ústavního soudu, která mají být v jejím světle přezkoumána. Tento aspekt v průběhu tohoto řízení vyvolal rozsáhlou diskusi b). Na tomto základě uvedu důvody, které mě vedou k názoru, že rozdíl mezi rysy relevantních vnitrostátních rozhodnutí na jedné straně a výkladových rozhodnutí Soudního dvora o předběžné otázce na straně druhé vylučují uplatnění zásady rovnocennosti způsobem, který by vyžadoval, aby tato rozhodnutí představovala (nový) zákonný důvod pro dotčený mimořádný opravný prostředek c).

1. Zásada rovnocennosti a národní účinky překážky věci rozsouzené

42. Jak jsem již uvedl, zásada rovnocennosti může za určitých podmínek ovlivnit rozsah vnitrostátních účinků překážky věci rozsouzené.

43. Konkrétně tato zásada členskými státy zakazuje stanovit méně příznivá procesní pravidla pro žaloby týkající se porušení unijního práva, než jsou pravidla použitelná na obdobné řízení založené na porušení vnitrostátního práva¹⁷. Za okolností věci v původním řízení to znamená, že tam, kde vnitrostátní právo stanoví výjimky z vnitrostátních účinků překážky věci rozsouzené za účelem nápravy porušení práv odvozených z vnitrostátního práva, musí se tyto výjimky vztahovat i na *obdobné žaloby* založené na porušení unijního práva.

¹⁴ – ESLP, 19. května 2020, REDQUEST LIMITED v. Slovensko, ECLI:CE:ECHR:2020:0519JUD000274917, bod 29 (dále jen „rozsudek ESLP ve věci REDQUEST“).

¹⁵ – ESLP, 25. června 2009, OOO LINK OIL SPB v. Rusko, ECLI:CE:ECHR:2009:0625DEC004260005 (dále jen „rozsudek ESLP ve věci Link Oil“; text není uspořádán do bodů).

¹⁶ – Rozsudek ESLP ve věci REDQUEST, bod 29; rozsudek ESLP ve věci Link Oil a ESLP, 9. června 2015, PSMA, SPOL. S R. O. v. Slovensko, ECLI:CE:ECHR:2015:0609JUD004253311, body 68 až 70.

¹⁷ – Viz mezi mnoha příklady rozsudek ze dne 17. května 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, dále jen „rozsudek ve věci Unicaja Banco“, bod 22 a citovaná judikatura).

44. Za účelem zjištění, zda lze vnitrostátní návrh obecně považovat za *podobný* návrhu podanému na ochranu práv odvozených z unijního práva, je třeba v zásadě zohlednit jeho předmět, důvod a základní prvky¹⁸.

45. V kontextu projednávané věci však není otázkou, zda je třeba dva dané postupy považovat za podobné (a zda se tedy musí řídit rovnocennými podmínkami)¹⁹, ale spíše to, zda musí být na základě výkladového rozhodnutí o předběžné otázce možné využít postup, může-li být využití tohoto postupu vyvoláno zvláštním typem vnitrostátního soudního rozhodnutí.

46. V minulosti podobný scénář vedl k rozsudkům ve věcech *Impresa Pizzarotti*²⁰, *XC a Hochtief*²¹.

47. Situace, která vyvrcholila rozsudkem ve věci *Impresa Pizzarotti*, se týkala vnitrostátního soudu (poslední instance), který patrně měl poměrně širokou pravomoc doplňovat své vlastní pravomocné rozsudky za účelem nápravy porušení vnitrostátního práva prostřednictvím mechanismu označovaného jako „postupné vytvořené *res iudicata*“²². Soudní dvůr dospěl k závěru, že za takových okolností musí tento mechanismus být za účelem opětovného uvedení do souladu s příslušnými unijními právními předpisy (v oblasti veřejných zakázek) zpřístupněn.

48. V rozsudku ve věci *Hochtief*, ve věci veřejných zakázek, Soudní dvůr rovněž učinil poměrně široké prohlášení v tom smyslu, že tam, kde procesní pravidla umožňují zvrátit pravomocný rozsudek takovým způsobem, aby byl stav uveden do souladu s dřívějším soudním rozhodnutím, přičemž jak soud, tak strany si byly posledně uvedeného *vědomy*, mělo by toto procesní pravidlo být možné uplatnit i tak, aby byl stav uveden do souladu s dřívějším rozsudkem Soudního dvora²³.

49. Pečlivé zkoumání úvah Soudního dvora však ukazuje, že podmínky, které umožňovaly zvrátit pravomocný rozsudek, byly předloženy jako hypotetický scénář, jehož ověření přísluší předkládajícímu soudu. Tento scénář byl navržen tak, aby odrážel situaci, která nastala v uvedené věci týkající se rozhodnutí o předběžné otázce, které údajně nebylo v následné fázi řízení, v němž to bylo požadováno, zohledněno. Podle mého názoru zůstalo neupřesněno, zda vnitrostátní pravidla umožňující zvrátit účinek překážky věci rozsouzené tomuto hypotetickému scénáři skutečně odpovídají²⁴.

50. Konečně ve svém rozsudku ve věci *XC* vyloučil Soudní dvůr možnost uplatnění zásady rovnocennosti s cílem rozšířit možnost obnovy trestního řízení z důvodu porušení EÚLP na údajná porušení základních práv zaručených unijním právem. Soudní dvůr založil své úvahy na „úzké funkční vazbě“ mezi dotčeným vnitrostátním opravným prostředkem a řízením u *ESLP*²⁵.

¹⁸ – Tamtéž, bod 23; rozsudky ve věcech *Călin*, bod 35, a *XC*, bod 27. Někdy se Soudní dvůr odvolával pouze na „předmět“ a „základní prvky“, jako například v rozsudku ze dne 26. ledna 2010, *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (C-118/08, EU:C:2010:39, dále jen „rozsudek ve věci *Transportes Urbanos*“, bod 35). Rozdíl mezi oběma přístupy je v každém případě nepatrný vzhledem k tomu, že kategorie „základních prvků“ je dostatečně široká, aby pokryla jakýkoli relevantní aspekt soudního řízení.

¹⁹ – Viz například rozsudek ve věci *Transportes Urbanos*.

²⁰ – Rozsudek ze dne 10. července 2014, *Impresa Pizzarotti* (C-213/13, EU:C:2014:2067; dále jen „rozsudek ve věci *Impresa Pizzarotti*“).

²¹ – Rozsudek ze dne 29. července 2019, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe* (C-620/17, EU:C:2019:630, dále jen „rozsudek ve věci *Hochtief*“).

²² – Rozsudek ve věci *Impresa Pizzarotti*, bod 55.

²³ – Rozsudek ve věci *Hochtief*, bod 63.

²⁴ – Soudní dvůr totiž v bodě 63 tohoto rozsudku konstatoval, že „[p]ředkládajícímu soudu [...] přísluší ověřit, zda maďarská procesní pravidla umožňují změnu rozsudku zakládajícího překážku věci pravomocně rozsouzené tak, aby byl stav vzniklý v důsledku tohoto rozsudku slučitelný s dřívějším konečným soudním rozhodnutím, o němž soud, který tento rozsudek vydal, i účastníci řízení, v němž byl tento rozsudek vydán, již předtím věděli. *Kdyby tomu tak bylo* [...]“. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

²⁵ – Rozsudek ve věci *XC*, body 31 a 34.

Tento opravný prostředek byl skutečně v podstatě zaveden za účelem provedení rozsudků ESLP vydaných, jak tomu rozumím, v individuálně souvisejících případech²⁶. V zásadě lze tyto návrhy podat a tyto rozsudky vynést až *poté*, co byly vyčerpány všechny vnitrostátní opravné prostředky. Soudní dvůr tuto situaci postavil do kontrastu s logikou, kterou se řídí soudní výkon práv založených na unijním právu, která se uplatní *před* přijetím konečného vnitrostátního soudního rozhodnutí, v neposlední řadě prostřednictvím mechanismu řízení o předběžné otázce.

51. Ačkoliv tato judikatura samozřejmě poskytuje užitečný referenční rámec, žádný z výše stručně citovaných rozsudků přesně neodpovídá dané situaci. Přezkoumání důsledků zásady rovnocennosti je totiž pro daný případ nutně specifické, protože zahrnuje srovnání zvláštních rysů dotčených opravných prostředků..

52. Aby bylo možné v projednávané věci provést takovou analýzu, upřesním nyní typy rozhodnutí Ústavního soudu, které je pro tento účel třeba považovat za relevantní.

2. Relevantní rozhodnutí Ústavního soudu

53. Ačkoliv to není ve znění první položené otázky uvedeno, vyplývá z ní, že rozhodnutí Ústavního soudu, o která se lze pro účely obnovy řízení podle článku 401¹ KPC opřít, *pochází z doby po* vydání pravomocného soudního rozhodnutí, o jehož obnovu se jedná. Pokud tomu dobře rozumím, z logiky článku 401¹ KPC, na který se tato otázka vztahuje, vyplývá, že je to až následný náleží Ústavního soudu, z něhož je zřejmé, že předchozí soudní rozhodnutí vychází z nezákonného základu.

54. Stejně tak byla následně po rozsudku pro zmeškání vydána tři výše uvedená výkladová rozhodnutí o předběžné otázce²⁷, jež předkládající soud považuje za možný důvod pro obnovu dotčeného řízení. První předběžnou otázku je proto třeba chápat tak, že se táže, zda lze konstatovat rovnocennost mezi příslušnými nálezy Ústavního soudu na straně jedné a výkladovými rozhodnutími Soudního dvora v rámci řízení o předběžné otázce na straně druhé vydanými v obou případech *po* konečném soudním rozhodnutí, jehož zrušení je požadováno.

55. V návaznosti na toto upřesnění předkládající soud vysvětlil, že existují dvě kategorie rozhodnutí Ústavního soudu, která mohou sloužit jako základ pro obnovu řízení podle článku 401¹ KPC. Jedná se o „prosté nálezy“ na straně jedné a „negativní výkladové nálezy“ na straně druhé²⁸.

56. V odpovědi na otázku, kterou mu Soudní dvůr položil, předkládající soud vysvětlil, že svou první otázkou žádá o objasnění důsledků, které je třeba vyvodit ze zásady rovnocennosti pro *obě* tyto kategorie.

57. V této souvislosti poznamenávám následující.

²⁶ – V tomto ohledu viz stanovisko generálního advokáta M. Bobka ve věci Čálin (C-676/17, EU:C:2019:94, body 72 až 74).

²⁷ – Viz bod 28 tohoto stanoviska.

²⁸ – Viz rovněž Granat, M. a Granat, K., *The Constitution of Poland: A Contextual Analysis*, Hart Publishing, 2019, s. 147 až 148. Z předkládacího rozhodnutí a z vysvětlení poskytnutého polskou vládou na jednání vyplývá, že ačkoli existují tři typy řízení, ve kterých může Ústavní soud vydat náleží, který může sloužit jako základ pro obnovu řízení podle článku 401¹ KPC (je-li toto řízení zahájeno (i) k tomuto účelu oprávněným veřejným orgánem, (ii) vnitrostátním soudem v rámci probíhajícího řízení, nebo (iii) individuálním stěžovatelem), to, který z těchto postupů byl použit, nemá vliv na to, zda může být dotčený důvod pro obnovu řízení uplatněn.

58. Jak je vysvětleno v předkládacím rozhodnutí, pokud Ústavní soud „prostým nálezem“ shledá, že posuzované vnitrostátní ustanovení je neslučitelné s aktem vyšší právní síly, zbavuje přezkoumávané vnitrostátního ustanovení jeho právní síly.

59. Polská vláda i Komise s tímto postojem patrně souhlasí, stejně jako se skutečností, že „prostý náález“ Ústavního soudu představuje důvod pro obnovu občanskoprávního řízení na základě článku 401¹ KPC.

60. Existuje však patrně neshoda, pokud jde o kategorii „negativních výkladových nálezů“.

61. Ve výkladovém nálezu Ústavní soud patrně zaujímá stanovisko k tomu, zda určitý výklad ustanovení vnitrostátního práva je, či není slučitelný s daným přezkumným měřítkem. Jestliže takový náález dospěje k negativnímu výsledku a určitý výklad vyloučí jako nezákonný (dále jen „negativní výkladový náález“), platnost vykládaného aktu zůstává nedotčena.

62. Předkládající soud uznává, že ačkoliv je možné se o „negativní výkladový náález“ za účelem obnovy *správního* řízení opřít, otázka, zda je totéž možné, pokud jde o *občanskoprávní* řízení (dotčené ve věci v původním řízení), není v polském právu jasná. Tento soud připouští, že převládající názor se přiklání spíše k negativní odpovědi. Sám se však domnívá, že kladná odpověď je možná.

63. V této souvislosti Komise během jednání poznamenala, že polská vláda může tuto otázku posoudit lépe. Upozornila však na skutečnost, že podle vnitrostátního práva se má za to, že rozhodnutí Ústavního soudu mají závazný účinek *erga omnes*, aniž se rozlišuje mezi různými druhy rozhodnutí, která tento soud může přijímat.

64. Polská vláda uvedla, že „negativní výkladový náález“ nemá vliv na platnost vykládaného ustanovení, a proto nemůže sloužit jako důvod pro obnovu občanskoprávního řízení. Na jednání zdůraznila, že její stanovisko je založeno na usnesení Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy, Polsko; dále jen „Nejvyšší soud“), které podle ní tuto záležitost upravuje²⁹.

65. Podotýkám, že rozhodnutí o tom, zda „negativní výkladový náález“ Ústavního soudu představuje důvod pro obnovu občanskoprávního řízení podle článku 401¹ KPC, samozřejmě není věcí Soudního dvora. Řízení podle článku 267 SFEU je založeno na jasném oddělení funkcí, v jehož kontextu mají vnitrostátní soudy výlučnou pravomoc k výkladu vnitrostátního práva. Z tohoto důvodu nemohou být vyjádření předkládajícího soudu k obsahu takového aktu v rámci tohoto řízení zpochybněna³⁰.

66. Nadále tedy budu vycházet z premisy zastávané předkládajícím soudem, podle níž „negativní výkladový náález“ může představovat důvod pro obnovu občanskoprávního řízení podle článku 401¹ KPC a zahrnu tuto kategorii rozhodnutí do této analýzy.

²⁹ – Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2009, III PZP 2/09.

³⁰ – Viz například rozsudek ze dne 4. března 2020, Telecom Italia (C-34/19, EU:C:2020:148, dále jen „rozsudek ve věci Telecom Italia“, bod 56 a citovaná judikatura).

3. *Důsledky, které je třeba vyvodit ze zásady rovnocennosti*

67. Svou analýzu důsledků, které je v projednávané věci ze zásady rovnocennosti třeba vyvodit, začnu pojednáním o účelu dotčeného mimořádného opravného prostředku. V této souvislosti vysvětlím, že tento opravný prostředek je prokazatelně spojen s tím, co se jeví být *přímým* postojem Ústavního soudu k neslučitelnosti ustanovení vnitrostátního právního aktu (nižší právní síly) s aktem vyšší právní síly nebo k nezákonnosti určitého výkladu takového aktu nižší právní síly (i).

68. Poté se zaměřím na specifika výkladových rozhodnutí o předběžné otázce, která spočívají v poskytnutí směřodatného výkladu unijního práva v rámci širšího *soudního dialogu*, z něhož musí vnitrostátní soud vyvodit přesné důsledky pro daný vnitrostátní akt (jako akt nižší právní síly), přičemž přesná podoba těchto důsledků závisí na několika proměnných. Tento specifický rozměr podle mého názoru extrémně ztěžuje možnost, aby tato rozhodnutí odpovídala zvláštní logice dotčeného mimořádného opravného prostředku, aniž by byl dotčen imperativ právní jistoty (ii).

69. Pro případ, že tento zásadní rozdíl nebrání uplatnění zásady rovnocennosti, budu se podpůrně zabývat tím, jak by měla být vymezena kategorie možných „spouštěcích“ řízení o předběžné otázce, aby bylo zajištěno, že budou i nadále dodržovány hranice zásady rovnocennosti a imperativ právní jistoty (iii). Na tuto podpůrnou úvahu navážu tím, že se budu zabývat otázkou použitelných lhůt. Tento aspekt případu sám o sobě odhaluje problémy spojené se začleněním logiky řízení o předběžné otázce do mechanismu dotčeného mimořádného opravného prostředku (iv).

a) Dotčené vnitrostátní žaloby: jejich účel a funkční souvislost

70. Pokud jde o třibodové kritérium předmětu, důvodu a základních prvků uvedený v bodě 44 výše, ze spisu vyplývá, že *předmětem* sledovaným příslušnými postupy, které mohou vyústit v nález Ústavního soudu, o které se lze na základě článku 401¹ KPC oprít, je obecně buď prohlášení o (ne)slučitelnosti – a následné (ne)platnosti – daného vnitrostátního ustanovení s aktem vyšší právní síly, nebo prohlášení shledávající určitý výklad tohoto aktu neslučitelným s aktem vyšší právní síly.

71. Účelem mimořádného opravného prostředku stanoveného v článku 401¹ KPC tedy patrně je umožnit zrušení pravomocného rozsudku poté, co byl právní základ, o který se tento rozsudek opírá, zbaven své právní moci, nebo poté, co bylo objasněno, že se tento rozsudek opíral o nepřípustný výklad vnitrostátního práva.

72. Zjednodušeně řečeno – a v souladu s jazykem použitým Soudním dvorem v rozsudku ve věci XC – se jeví, že existuje funkční spojení mezi opravným prostředkem stanoveným v článku 401¹ KPC a prohlášením o neslučitelnosti ustanovení vnitrostátního práva (nebo o nezákonnosti jeho výkladu), které bylo uplatněno v řízení, o jehož obnovu se jedná.

73. Na rozdíl od rozsudku ve věci XC je však funkční vazba v projednávané věci poněkud slabší, protože k obnově řízení podle článku 401¹ KPC není nutné, aby byl „spouštěcí“ nález Ústavního soudu vydán ve věci, která je individuálně spojena s řízením, o jehož obnovu se žádá.

74. Tento opravný prostředek má totiž patrně k dispozici *každá* strana, jejíž případ byl rozhodnut na základě vnitrostátního práva, které bylo následně prohlášeno za nezákonné, za předpokladu, že žádost o obnovu řízení bude podána v příslušné lhůtě.

75. Z tohoto důvodu a na rozdíl od situace, která vyvrcholila rozsudkem ve věci XC, je patrně irelevantní, že výkladové rozhodnutí o předběžné otázce obecně představuje *ex ante* prostředek k zajištění souladu ještě před vydáním konečného vnitrostátního soudního rozhodnutí. To samozřejmě platí pro jednotlivé případy, ve kterých jsou taková rozhodnutí požadována. Podle mého názoru však toto konkrétní hledisko přestává být rozhodující, když se funkční vazba mezi mimořádným opravným prostředkem a „spouštěcím“ vnitrostátním nálezem Ústavního soudu rozšíří tak, aby zahrnovala *jakýkoli následný* nález tohoto soudu, který dotčený právní základ zneplatnil nebo který přijatý výklad vnitrostátního práva vyloučil jako nezákonný.

76. Tím však nejsou vyčerpány všechny zvláštnosti charakterizující výkladová rozhodnutí o předběžné otázce, které je třeba vzít v úvahu.

77. Rozhodujícími v kontextu projednávané věci se jeví rozdíly v logice důsledků, které je třeba vyvodit z příslušných kategorií dotčených soudních rozhodnutí.

78. Rozumím-li tomu správně, když Ústavní soud prohlásí ustanovení vnitrostátního práva za neslučitelné s aktem vyšší právní síly, neponechává to mnoho prostoru pro diskusi ohledně toho, jaké právní důsledky z tohoto prohlášení vyplývají pro dotčený akt nižší právní síly. Jak bylo uvedeno výše, tento akt je prohlášen za neslučitelný a z právního řádu mizí. Dotčený mimořádný opravný prostředek následně umožňuje, aby se tyto důsledky konkrétně projeví na úrovni soudních rozhodnutí na tomto (zneplatněném) právním základě vydaných.

79. Totéž lze *mutatis mutandis* prohlásit o „negativních výkladových nálezech“.

80. Ačkoli takové nálezy ponechávají platnost vykládaného vnitrostátního aktu nedotčenou, nemožnost přijmout určitý výklad dotčeného aktu nižší právní síly je, podobně jako v důsledku „prostých nálezů“, přímým, nezprostředkovaným důsledkem rozhodnutí Ústavního soudu. Takové rozhodnutí je pak na úrovni pravomocných soudních rozhodnutí obsahujících takový nepřípustný výklad daného aktu nižší právní síly „převedeno“ na možnost jejich zrušení prostřednictvím dotčeného mimořádného opravného prostředku.

81. Na rozdíl od toho je primárním účelem výkladových rozhodnutí o předběžné otázce poskytnout výklad unijního práva (jakožto dotčeného práva vyšší právní síly). Ačkoli tak představují směrodatný základ, z něhož je třeba vyvodit příslušné důsledky pro daný, případně neslučitelný, akt vnitrostátního práva, tyto konkrétní důsledky však musí vyvodit příslušný vnitrostátní soud, jakmile je vydáno rozhodnutí o předběžné otázce a je obnoveno původní řízení. Důležité je, že přesná podoba těchto důsledků bude typicky záviset na několika proměnných.

82. Tento aspekt má podle mého názoru zásadní význam pro možnost snadného zjištění, zda dané předběžné rozhodnutí v konečném důsledku vyvolá právní důsledky, které lze považovat za obdobné těm, které vyvolávají příslušné nálezy Ústavního soudu. To má zase zásadní důsledky pro předvídatelnost situací, ve kterých by se mohl uplatnit dotčený mimořádný opravný prostředek rozšířený způsobem předpokládaným v projednávané věci. Této problematice se budu věnovat podrobněji níže.

b) Specifika výkladových rozhodnutí o předběžné otázce relevantních pro projednávanou věc

83. Jak již bylo stručně řečeno, zastřešujícím účelem (výkladového) řízení o předběžné otázce je vybavit vnitrostátní soudy výklady unijního práva, které potřebují k rozhodování sporů, které jsou jim předloženy (mikro-účel), a stejně tak zajistit jednotný výklad a aplikaci unijního práva v celé Evropské unii (makro-účel)³¹.

84. Důležité je, že k rozhodnutí o předběžné otázce dochází v širším kontextu soudního dialogu, který řízení o předběžné otázce představuje a v němž je úloha Soudního dvora doplněna následným zásahem příslušného předkládajícího soudu: zatímco úlohou Soudního dvora je poskytnout závazný výklad unijního práva, pokud jde o důsledky z tohoto výkladu vyplývající pro konkrétní případ, odpovědné jsou vnitrostátní soudy jednající v souladu se zastřešující zásadou přednosti unijního práva³².

85. Navíc tam, kde je zjištěn konflikt mezi unijním a vnitrostátním právem, bude řešení záviset na několika proměnných.

86. Na straně unijního práva zejména to, zda zjištěná neslučitelnost vnitrostátního práva s právem unijním povede k vyloučení použití vnitrostátního aktu, závisí na konkrétní povaze dotčeného ustanovení unijního práva (jako je jeho použitelnost v horizontálních vztazích nebo jeho přímý účinek, pokud jde o vertikální vztahy, přičemž je třeba poznamenat, že přímý účinek je podmínkou, na základě které unijní právo může vyloučení použití vnitrostátního aktu vyžadovat)³³.

87. To, zda zjištěná neslučitelnost povede k faktické neaplikovatelnosti vnitrostátního práva, bude z vnitrostátního hlediska záviset na výkladových možnostech daného právního řádu. I když z rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že je určité ustanovení vnitrostátního práva s unijním právem neslučitelné, nemusí to nutně znamenat konec jeho právní existence, protože vnitrostátní soud může najít způsob, jak jej vyložit s unijním právem konformním způsobem. V zásadě je tato možnost zvažována jako první a teprve tehdy, pokud neumožní neslučitelnost vyřešit, by měl být neslučitelný dotčený akt zrušen (pokud je takové opatření podle unijního práva vyžadováno)³⁴.

88. Tato logika je podle mého názoru v příkrém rozporu s logikou, kterou se řídí obě relevantní kategorie nálezů Ústavního soudu. Jak jsem již vysvětlil, pokud tyto nálezy identifikují neslučitelnost, uvádějí přímo i konkrétní důsledky, které je třeba ve vztahu k danému aktu nižší právní síly vyvodit (tedy jeho neplatnost či nemožnost určitého výkladu).

³¹ – Viz zejména rozsudek ze dne 6. října 2021, *Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:799, body 27 až 30 a citovaná judikatura). Pokud jde o výrazy týkající se „mikro-účelu“ a „makro-účelu“, viz stanovisko generálního advokáta M. Bobka ve věci *Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:291, bod 55).

³² – K této zásadě viz rozsudek ze dne 24. června 2019, *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, dále jen „rozsudek ve věci Popławski“, bod 53 a citovaná judikatura).

³³ – Jak je objasněno v rozsudku ve věci *Popławski*, bod 64.

³⁴ – Viz například věcně související rozsudek ve věci *Kancelaria Medius*, body 47 až 51, ve kterém Soudní dvůr předkládající soud vyzval, aby nejprve ověřil možnosti konformního výkladu dotčeného vnitrostátního pravidla a teprve poté připomněl (subsidiární) povinnost jej neuplatnit.

89. Rád bych dodal, že tento rozdíl není ovlivněn skutečností, že obě kategorie srovnávaných soudních rozhodnutí mají zřejmě účinky *erga omnes*³⁵.

90. Tento zřejmý společný rys vedl v průběhu jednání k určité diskusi³⁶.

91. Výše uvedený vývoj však podle mého názoru ukazuje, že pojetí účinků *erga omnes* má v obou srovnávaných případech zcela odlišný význam a důsledky. Skutečnost, že výsledná soudní rozhodnutí jsou v obou případech obecně závazná, patrně nikterak neobjasňuje způsob jejich vzájemného působení s neslučitelným aktem nižší právní síly.

92. Rozdíl, který jsem v tomto ohledu identifikoval výše, má podle mého názoru důležitý vliv na možnost předvídat (na základě posouzení samotného soudního rozhodnutí), konkrétní situace, ve kterých by se dotčený mimořádný opravný prostředek uplatnil, pokud by jej vyvolala výkladová rozhodnutí o předběžné otázce: v některých případech by tomu tak mohlo být, ale nikoli nutně v jiných.

93. Jinými slovy, použití zásady rovnocennosti by za těchto okolností bylo spojeno s vysokou cenou spočívající ve snížení právní jistoty. Určení „spouštěcích“ situací by ve skutečnosti vyžadovalo samostatnou průběžnou analýzu (s případnou nutností vyslechnout strany), zda dané rozhodnutí o předběžné otázce má v konečném důsledku důsledky, které lze považovat za srovnatelné s těmi, které vyvolal některý z relevantních nálezů Ústavního soudu.

94. Pro případ, že by však potřeba takové diskuze nebyla považována za překážku pro „aktivaci“ zásady rovnocennosti, budu se níže podpůrně zabývat tím, jak by měla být vymezena kategorie možných „spouštěcích“ rozhodnutí o předběžné otázce, aby bylo zajištěno, že hranice zásady rovnocennosti a imperativ právní jistoty, budou i nadále zachovány.

c) Dodatečné upřesnění příslušné kategorie „spouštěcích“ výkladových rozhodnutí o předběžné otázce

95. *Zaprvé* by bylo nutné rozhodnout, zda relevantní kategorií výkladových rozhodnutí o předběžné otázce budou ta, která vedou k závěru, že je třeba vyloučit použití daného ustanovení vnitrostátního práva, nebo ta, která vedou k vyloučení (pouze) určitého výkladu vnitrostátního práva jako neslučitelného s unijním právem.

96. Odpověď na tuto otázku pravděpodobně závisí na tom, zda je na vnitrostátní úrovni srovnatelný „prostý nález“ nebo „negativní výkladový nález“ Ústavního soudu. Připomínám, že ze soudního spisu vyplývá, že zatímco první činí neplatným neslučitelný akt nižší právní síly, druhý pouze vylučuje jeden ze způsobů jeho výkladu.

³⁵ – Připomínám, že výkladové rozhodnutí o předběžné otázce je závazné nejen pro účely jeho použití ve sporu projednávaném před daným předkládajícím soudem (účinky *inter partes*), ale že musí být respektováno i v jiných řízeních, ve kterých je relevantní stejná vyložená norma unijního práva (právní účinky *erga omnes*), což odpovídá mikro a makro účelům řízení o předběžné otázce popsaným v bodě 83 výše.

³⁶ – Tato diskuse se týkala i právních účinků *ex tunc*. Podle ustálené judikatury je třeba mít za to, že význam daného pravidla unijního práva, jak jej vyložil Soudní dvůr, se uplatní od okamžiku, kdy nabylo účinnosti. Rozsudek ze dne 6. července 2023, Minister for Justice and Equality (Žádost o souhlas – Účinky prvotního evropského zatýkacího rozkazu) (C-142/22, EU:C:2023:544, bod 32 a citovaná judikatura). V této souvislosti Komise poukázala na to, že právní účinky nálezů Ústavního soudu se uplatní se zpětnou účinností tak, aby (přínejmenším) umožnily obnovu řízení. Polská vláda uvedla, že nálezy Ústavního soudu mají účinky *pro futuro*.

97. Přímo odpovědí na tuto otázku patrně je, že možné důsledky rozhodnutí o předběžné otázce nebudou nikdy přesně odpovídat první kategorii (protože Soudní dvůr nemůže vnitrostátní akt nikdy zneplatnit)³⁷, ačkoli, jak v podstatě tvrdí Komise, by mohly odpovídat druhé³⁸.

98. Toto vymezení však nemusí být zcela přesvědčivé. Podotýkám, že výkladové rozhodnutí o předběžné otázce může vést k faktické nepoužitelnosti vnitrostátního práva. Lze tedy tvrdit, že nakonec není příliš velký rozdíl mezi prohlášením vnitrostátního ustanovení za „mrtvé“ na straně jedné a udržováním jej „naživu“, zatímco je zbaveno skutečné možnosti regulovat společenské vztahy, na straně druhé.

99. Jakmile navíc bylo rozhodnuto (v rozporu s mým hlavním návrhem v předchozí části), že neexistence právních důsledků (pro vnitrostátní právo), které by byly nevyjednaným výsledkem řízení o předběžné otázce, nebrání tomu, aby se uplatnila zásada rovnocennosti, přičemž totéž by snad mělo být řečeno o rozdílu mezi (přímým) zneplatněním vnitrostátního aktu a vyloučením jeho použití (které navíc může ve výsledku vést k jeho pozdějšímu zrušení vnitrostátním zákonodárcem).

100. Konečně je třeba také připomenout, že srovnání příslušných opravných prostředků nebo rozhodnutí pro účely uplatnění zásady rovnocennosti spočívá v ověření, zda jsou tyto opravné prostředky nebo rozhodnutí *podobné*. Aby mohla být uplatněna zásada rovnocennosti, nemusí být *stejně*.

101. Ačkoliv se tento přístup v kontextu běžných opravných prostředků jeví jako bezproblémový, domnívám se, že by se s ním mělo v souvislosti s mimořádnými opravnými prostředky nakládat zdrženlivě, protože takové opravné prostředky se dotýkají tak klíčových zásad, jako je překážka věci rozsouzené a právní jistota.

102. Rozdíl v konkrétních právních důsledcích pro dotčený akt nižší právní síly by tedy podle mého názoru měl být důležitý, což v tomto konkrétním kontextu znamená, že relevantní srovnatelná vnitrostátní rozhodnutí by se na rozdíl od „prostých nálezů“ měla omezit na „negativní výkladové nálezy“.

103. Navíc – a ze stejných důvodů – by srovnatelná rozhodnutí o předběžné otázce musela být dále omezena na ta, která vedou k vyloučení určitého *výkladu* vnitrostátního práva, ale která nezacházejí tak daleko, aby nařídila *vyloučení jeho použití*. To by skutečně bylo jinou, invazivnější kategorií právních důsledků, které patrně „negativní výkladový nález“ nevyvolává.

104. *Zadruhé* relevantní kategorie rozhodnutí o předběžné otázce by podle mého názoru mohla zahrnovat pouze ta rozhodnutí, která se týkají *přesně stejné* právní úpravy, jako je ta, na kterou se odvolává konečný rozsudek, jehož zrušení je požadováno. Jakékoli širší vymezení příslušného srovnatelného rozhodnutí by šlo nad rámec specifického zaměření příslušné kategorie nálezů Ústavního soudu (a dotklo by se i v tomto ohledu imperativu právní jistoty).

³⁷ – V tomto smyslu viz Lenaerts, K., Maselis, I. a Gutman, K., *EU Procedural Law*, Oxford European Union Law Library, 2015, s. 238.

³⁸ – Připomínám, že polská vláda tvrdí, že kategorie negativních výkladových nálezů nepředstavuje důvod pro obnovu občanskoprávního řízení, jinak stanovený v článku 401¹ KPC. Viz bod 64 výše.

105. Tyto nálezy se totiž patrně týkají konkrétního aktu nebo ustanovení vnitrostátního práva. Pokud tomu dobře rozumím, není možné podat úspěšný návrh na dotčený mimořádný opravný prostředek *na základě analogie*, tedy dovolávat se údajné neplatnosti nebo údajné neslučitelného výkladu vnitrostátního ustanovení, které je odlišné od toho, které Ústavní soud ve skutečnosti zkoumal (i když je mu podobné).

106. *Zatřetí* vzhledem k tomu, že samotným účelem „výkladových rozsudků“ je zaujmout stanovisko k tomu, zda je daný výklad vnitrostátního práva slučitelný s právem vyšší právní síly, domnívám se, že odpověď na tuto otázku se odráží v jejich výroku, jak v podstatě polská vláda na jednání vysvětlila.

107. Zatímco dodržování zásady rovnocennosti (a – opět – imperativu právní jistoty) by vyžadovalo stejné vymezení příslušné kategorie výkladových rozhodnutí o předběžné otázce, takové vymezení může ve světle logiky, kterou se tato rozhodnutí řídí, vést k arbitrárním výsledkům.

108. Ačkoliv Soudní dvůr může v některých případech relevantní vyjádření uvést ve výroku svého rozhodnutí, v jiných případech může takové vyjádření vyplývat z jeho odůvodnění. To odráží skutečnost, že primárním účelem těchto rozhodnutí je poskytnout výklad unijního práva a že jejich přesné zaměření závisí na způsobu, jakým jsou otázky formulovány, jakož i na konkrétních prvcích vnitrostátního právního a skutkového kontextu.

109. Kromě toho je třeba zdůraznit, že podmínky pro dosažení zrušení pravomocného soudního rozhodnutí zahrnují zásadní aspekt lhůt. V tomto ohledu zásada právní jistoty vyžaduje jasné určení okamžiku, od kterého začnou běžet. V projednávané věci se tím okamžikem jeví být zveřejnění příslušného rozhodnutí Ústavního soudu. Předkládající soud má však patrně za to, že se za účelem případného vyhovění žádosti o obnovu řízení, která je u něj projednávána, může opřít o kterékoli ze *tří* různých rozhodnutí o předběžné otázce. Tento přístup podle mého názoru sám o sobě odhaluje problémy spojené s integrací logiky rozhodnutí o předběžné otázce do mechanismu dotčeného mimořádného opravného prostředku.

d) Který prvek relevantní judikatury Soudního dvora je pro posouzení použitelných lhůt rozhodující?

110. Předkládající soud identifikoval tři výkladová rozhodnutí o předběžné otázce (Profi Credit Polska I, Profi Credit Polska II a Kancelaria Medius), z nichž podle jeho názoru vyplývá, že rozsudek pro zmeškání byl vydán v rozporu s vnitrostátními pravidly provádějícími články 6 a 7 směrnice 93/13. Připomínám, že toto údajné porušení spočívá v tom, že obvodní soud vydal uvedený rozsudek, aniž by přezkoumal případnou zneužívající povahu dotčených smluvních ujednání a – nemaje je k dispozici – aniž by požádal o jejich předložení.

111. I když zajisté souhlasím s předkládajícím soudem, že tato judikatura je pro posouzení podmínek, za nichž byl vydán rozsudek pro zmeškání, relevantní a může vést k závěru, který předkládající soud navrhuje³⁹, jsem toho názoru, že pouze jeden z nich (rozsudek ve věci Kancelaria Medius) ve skutečnosti vyhovuje parametrům, které jsem v předchozí části na podpůrném základě navrhl. Toto rozhodnutí o předběžné otázce však není první, které vyvození podobných důsledků pravděpodobně umožňuje.

³⁹ – Tato otázka však není předmětem tohoto řízení, a proto nebyla projednána. Viz bod 28 tohoto stanoviska.

112. Abych to vysvětlil, Soudní dvůr ve svém rozsudku ve věci Kancelaria Medius vyložil konkrétní ustanovení směrnice 93/13 v tom smyslu, že vylučují určitý výklad vnitrostátního práva⁴⁰, který, jak zdůrazňuje Komise, se jeví být stejný jako ten, který je předmětem původního řízení⁴¹. Kromě toho se toto prohlášení objevuje ve výroku rozhodnutí (ačkoliv tam není neslučitelná právní úprava výslovně uvedena a je uvedena v jiných částech rozsudku Soudního dvora).

113. Z uvedeného rozsudku konkrétně vyplývá, že pokud má vnitrostátní soud pochybnosti o zneužívající povaze smluvních ujednání a nemá k dispozici dokument, který je zaznamenává, musí mít možnost požádat o jeho předložení (aby tato ujednání mohl přezkoumat)⁴².

114. Ačkoli toto zjištění patrně poměrně dobře odpovídá situaci v původním řízení, uvedený rozsudek ve skutečnosti vychází z předchozí judikatury, včetně (ale nejen) dvou dalších rozsudků označených předkládajícím soudem.

115. *Zaprvé* Soudní dvůr ve svém rozsudku ve věci Profi Credit Polska I dospěl k závěru, že směrnice 93/13 brání vnitrostátním pravidlům, která vnitrostátnímu soudu znemožňují přezkoumat z úřední povinnosti možnou zneužívající povahu smluvních ujednání ve spotřebitelské smlouvě, *pokud* jsou podrobná pravidla pro uplatnění práva podat odpor proti *platebnímu rozkazu* krátce řešeno příliš omezující. *In casu* zvláště omezující povaha použitelných pravidel vedla Soudní dvůr k závěru, že tomu tak skutečně bylo⁴³.

116. V tomto ohledu předkládající soud poznamenává, že ačkoliv se původní řízení netýká platebního rozkazu (a tedy stejných vnitrostátních právních předpisů), podmínky, za nichž lze dotčený rozsudek pro zmeškání napadnout, jsou podobně omezující.

117. *Zadruhé* Soudní dvůr se důsledky, které je třeba vyvodit z nemožnosti vnitrostátního soudu přistoupit k přezkumu z úřední povinnosti, konkrétně zabýval v rozsudku ve věci Profi Credit Polska II, přičemž jasně uvedl, že pokud má vnitrostátní soud pochybnosti o zneužívající povaze smluvních ujednání, může požadovat předložení příslušných písemností⁴⁴.

118. *Zatřetí* závazná povaha takového proaktivního přístupu byla podle mého názoru konstatována v rozsudku ve věci Lintner (vyneseném před rozsudkem ve věci Kancelaria Medius)⁴⁵.

119. Na základě uvážení těchto aspektů judikatury, který rozsudek Soudního dvora je třeba vzít v úvahu pro účely zjištění, zda byla lhůta pro podání návrhu na obnovu řízení dodržena?

⁴⁰ – Viz výrok rozsudku ve věci Kancelaria Medius, bod 53.

⁴¹ – Poznamenávám však, že zvláštní pravidla uvedená v rozsudku ve věci Kancelaria Medius vyplývají z § 2 článku 339 KPC, uvedeného v bodě 8 uvedeného rozsudku, zatímco předkládací rozhodnutí v projednávané věci odkazuje pouze na § 1 článku 339 KPC, týkající se obecně možnosti vydat rozsudek pro zmeškání. Viz bod 10 tohoto stanoviska výše.

⁴² – Rozsudek ve věci Kancelaria Medius, body 37 až 40.

⁴³ – Rozsudek ve věci Profi Credit Polska I, body 64 až 71. Tato pravidla zahrnovala: (i) dvoutýdenní lhůtu pro podání odporu a (ii) povinnost a) uvést, zda je platební rozkaz napadán v celém rozsahu nebo z části, b) uvést dovolávané důvody, jakož i skutkové okolnosti a důkazy, a c) zaplatit poplatky trojnásobně vyšší než protistrana.

⁴⁴ – Rozsudek ve věci Profi Credit Polska II, bod 77.

⁴⁵ – Rozsudek ze dne 11. března 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, bod 37). Pokud jde o komentář k povinné povaze přezkumu, viz stanovisko generální advokátky L. Mediny ve věci Tuk Tuk Travel (C-83/22, EU:C:2023:245, poznámka pod čarou 32).

120. V tomto okamžiku považuji za užitečné připomenout, že Komise v projednávané věci argumentovala ve prospěch nalezení rovnocennosti mezi „negativním výkladovým nálezem“ a výkladovým rozhodnutím o předběžné otázce. Zároveň však dodala, že by tomu tak mělo být pouze tehdy, je-li závěr o neslučitelnosti vnitrostátního práva *jasný*.

121. Taková míra jasnosti je možná nejlépe spojena s rozsudkem ve věci Kancelaria Medius. Jak jsem však právě vysvětlil, tento rozsudek (vynesený v rozsahu, v němž je pro projednávanou věc zajímavý, bez stanoviska generálního advokáta)⁴⁶ rozhodně není prvním, který se obecným problémem vyvstávajícím v původním řízení zabýval.

122. Podotýkám, že podle informací ve spisu musí být návrh na obnovu řízení podán do tří měsíců od zveřejnění příslušného nálezu Ústavního soudu⁴⁷.

123. Z informací poskytnutých předkládajícím soudem vyvozují, že FY podala svůj návrh přibližně devět měsíců po vynesení rozsudku ve věci Profi Credit Polska I, což s výhradou ověření předkládajícím soudem znamená, že návrh podala s šestiměsíčním zpožděním. Možná právě z tohoto důvodu předkládající soud zvažuje možnost konstatovat údajnou vadu rozsudku pro zmeškání také na základě následných rozsudků ve věci Profi Credit Polska II nebo Kancelaria Medius (vynesených v tomto pořadí a přibližně 4 a 12 měsíců po té, co FY svůj návrh podala).

124. Musím říci, že tyto úvahy mě poněkud uvádějí do rozpaků, protože je podle mého názoru obtížné připustit, že by zásada rovnocennosti mohla vést k tomu, že by sporná lhůta mohla začít běžet s každým novým rozhodnutím Soudního dvora o předběžné otázce, které by na důsledky, které je třeba z unijního práva vyvodit pro výklad daného ustanovení vnitrostátního práva, vneslo nové světlo.

125. Připomínám, že obnova řízení dotčeného v projednávané věci představuje mimořádný opravný prostředek, který ze své povahy představuje výjimku ze zásady překážky věci rozsouzené. Pro dodržení zásady právní jistoty musí být jasně definovány podmínky, za kterých lze takový opravný prostředek uplatnit, aby byla zajištěna předvídatelnost, a to včetně konkrétního časového rámce, ve kterém lze o takový opravný prostředek požádat.

126. Tento požadavek tedy vyžaduje určení prvního rozhodnutí o předběžné otázce, které umožňuje dospět k závěru, že se pravomocný rozsudek opíral o výklad vnitrostátního práva, který je neslučitelný s unijním právem. Z důvodů, které jsem uvedl výše, se to však může ukázat jako poněkud obtížné, pokud je požadována stejná míra nominální jasnosti ohledně toho, které normy jsou s unijním právem neslučitelné a jaké jsou přesné důsledky takového zjištění.

127. S ohledem na tyto úvahy navrhuji na první položenou otázku odpovědět tak, že zásada rovnocennosti, jako jeden z projevů povinnosti loajální spolupráce zakotvené v čl. 4 odst. 3 SEU, nevyžaduje, aby byl rovněž na základě rozsudku Soudního dvora vyneseného v řízení podle článku 267 SFEU a poskytujícího výklad ustanovení unijního práva dostupný mimořádný opravný prostředek, který umožňuje obnovu občanskoprávního řízení na základě rozsudku vnitrostátního ústavního soudu (i) prohlašujícího ustanovení vnitrostátního práva, jehož se toto řízení týká, za neslučitelné s aktem vyšší právní síly, a tudíž neplatné, nebo (ii) prohlašujícího určitý výklad ustanovení vnitrostátního práva, jehož se toto řízení týká, za neslučitelný s aktem vyšší právní síly.

⁴⁶ – Připomínám, že z čl. 20 posledního pododstavce statutu Soudního dvora Evropské unie vyplývá, že věc může být bez stanoviska rozhodnuta, pokud neobsahuje žádnou novou právní otázku.

⁴⁷ – V souladu s čl. 407 § 2 KPC. Viz výše bod 15 tohoto stanoviska.

C. Výklad v souladu s unijním právem (a širší úvahy o účinnosti a rovnocennosti)

128. Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda povinnost konformního výkladu vnitrostátního práva s právem unijním znamená, že důvod pro obnovu občanskoprávního řízení stanovený v čl. 401 bodě 2 KPC musí být vykládán široce takovým způsobem, aby ve vztahu k zákonnému pojmu „nemožnost jednat v důsledku porušení práva“ zahrnoval porušení povinnosti vnitrostátního soudu z úřední povinnosti přezkoumat, zda ujednání obsažená ve spotřebitelské smlouvě mají zneužívající povahu.

129. Za účelem poskytnutí užitečné odpovědi na druhou předběžnou otázku začnu vysvětlením důvodů, které k této otázce pravděpodobně vedly. Takový postup vyžaduje bližší prozkoumání informací poskytnutých předkládajícím soudem ve vztahu k chápání zákonného pojmu „nemožnost jednat v důsledku porušení práva“ (a).

130. S přihlédnutím ke znění druhé otázky poté vysvětlím, že přesný výsledek, kterého lze výkladem v souladu s unijním právem dosáhnout, spadá do pravomoci vnitrostátního soudu (b).

131. Důležité je, že k tomu, aby byla tato metoda výkladu vůbec relevantní, je třeba nejprve zjistit, s jakým pravidlem unijního práva má být zajištěn soulad. V tomto ohledu se jeví, že otázka předkládajícího soudu vychází z předpokladu, že unijní právo vyžaduje, aby členské státy stanovily mimořádný opravný prostředek, který by umožnil napadnout pravomocné soudní rozhodnutí přijaté bez přezkumu smluvních ujednání spotřebitelské smlouvy. S ohledem na skutečnost, že zvláštní pravidlo unijního práva v tomto smyslu neexistuje, premisu předkládajícího soudu ověřím přezkumem toho, zda lze jeho existenci odvodit ze zásady rovnocennosti (c) nebo z úvahy o efektivitě (d).

1. Pojem „nemožnost jednat v důsledku porušení práva“

132. Ze soudního spisu vyplývá, že situace, kdy byla strana v důsledku porušení práva zbavena možnosti jednat, představuje v polském právu samostatný důvod pro obnovu občanskoprávního řízení. Je uveden v čl. 401 bodě 2 KPC spolu s důvody týkajícími se osoby, která „neměla procesní způsobilost nebo nebyla řádně zastoupena“.

133. Tyto důvody se v souladu se zněním čl. 401 bodu 2 první věty KPC týkají *neplatnosti* řízení a tedy, jak tomu rozumím, určitých procesních vad, které řízení ukončené pravomocným rozsudkem poškodily⁴⁸. V této souvislosti se výčet procesních vad, které mohou vést k obnově řízení, jak jsou stanoveny v čl. 401 bodě 2 KPC, jeví jako poměrně krátký, což je pravděpodobně způsobeno výjimečným charakterem mimořádných opravných prostředků obecně⁴⁹.

⁴⁸ – Může být užitečné poznamenat, že oba důvody uplatněné v projednávané věci se zřejmě týkají různých typů porušení: hmotněprávního (článek 401¹ KPC, uplatněný v souvislosti s první předběžnou otázkou) nebo procesního (čl. 401 bod 2 KPC, uplatněný v rámci druhé předběžné otázky). Oba důvody jsou však uplatňovány ve vztahu ke stejnému údajnému neprovedení přezkumu ze strany vnitrostátního soudu z úřední povinnosti. Předpokládal bych, že takové selhání lze klasifikovat buď jako hmotněprávní, nebo procesní, nikoli však jako obojí. Spis však neobsahuje další informace, pokud jde o vymezení mezi hmotněprávními a procesními porušeními vnitrostátního práva, která mohou být podnětem pro dotčený mimořádný opravný prostředek. Toto stanovisko tedy vychází z toho, co se jeví být předpokladem předkládajícího soudu, tedy že dvojí klasifikace je v tomto kontextu možná.

⁴⁹ – S výhradou ověření předkládajícím soudem se jeví zdánlivě omezený dosah tohoto ustanovení být potvrzen článkem 379 KPC (částečně zmiňovaným v předkládacím rozhodnutí), který patrně odkazuje na širší seznam šesti kategorií procesních vad, které vedou k neplatnosti řízení (avšak nutně a samy o sobě neumožňují obnovu řízení).

134. Předkládající soud vysvětluje, že konkrétní scénář nemožnosti jednat v důsledku porušení práva zahrnuje situaci, kdy se účastník řízení nemohl daného řízení nebo jeho podstatné části zúčastnit z důvodu porušení procesních pravidel, kterého se dopustil soud, respektive protistrana.

135. Ve stejném duchu polská vláda na jednání vysvětlila, že k nemožnosti jednat v důsledku porušení práva obvykle dochází, když odpůrce nebyl o řízení, které je proti němu zahájeno, řádně informován.

136. Předkládající soud však rovněž vysvětluje, že tento pojem byl Nejvyšším soudem aplikován, když byla obnova řízení požadována na základě (následného a věcně souvisejícího) rozhodnutí ESLP, v němž se dospělo k závěru, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces zaručeného v čl. 6 odst. 1 EÚLP⁵⁰.

137. Vzhledem k absenci dalších informací v předkládacím rozhodnutí a s výhradou ověření předkládajícím soudem mám za to, že tento závěr byl učiněn v důsledku toho, že vnitrostátní soud neodůvodnil zamítnutí žádosti strany o právní pomoc v souvislosti s podáním kasačního opravného prostředku (k čemuž bylo právní zastoupení povinné). Rovněž chápu, že sporná situace byla považována za překážku možnosti stěžovatele tento procesní prostředek využít.

138. Tento prvek vnitrostátní judikatury patrně předkládající soud vede k otázce, zda je sporný důvod pro obnovu řízení třeba vykládat (rovněž) široce tak, aby zahrnoval skutečnost, že vnitrostátní soud v rozporu s požadavky stanovenými v judikatuře Soudního dvora nepřezkoumal z úřední povinnosti zákonost ujednání obsažených ve spotřebitelské smlouvě. V této souvislosti se předkládající soud táže, zda by takový výklad mohl být vyžadován zásadou, podle níž musí být vnitrostátní právo vykládáno v souladu s unijním právem. Nyní se budu zabývat právě touto otázkou.

2. Povinnost vykládat vnitrostátní právo v souladu s unijním právem a meze jurisdikce Soudního dvora

139. Podle ustálené judikatury musí vnitrostátní soudy vykládat „ustanovení vnitrostátního práva v co největším možném rozsahu tak, aby mohla být použita způsobem přispívajícím k provedení unijního práva“⁵¹. Zatímco vnitrostátní soudy za tímto účelem musí stručně řečeno využít všech možných prostředků, které k tomuto účelu daný právní řád poskytuje, nemůže tato metoda sloužit jako základ pro výklad vnitrostátního práva *contra legem*⁵².

140. Z tohoto popisu vyplývá, že zatímco metoda konformního výkladu směřuje k zajištění plné účinnosti unijního práva⁵³, její použití a určení jejích mezí jsou nutně ponechány v rukou vnitrostátních soudů, přičemž Soudní dvůr může na základě informací obsažených ve spisu, je-li to možné, poskytnout vodítka⁵⁴.

⁵⁰ – Rozhodnutí Nejvyššího soudu I PZ 5/07 ze dne 17. dubna 2007 a, jak tomu rozumím, s výhradou ověření předkládajícím soudem, ESLP, 27. června 2006, Tabor v. Polsko (ECLI:CE:ECHR:2006:0627JUD001282502).

⁵¹ – Viz například rozsudek ze dne 11. listopadu 2015, Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742, dále jen „rozsudek ve věci Klausner“, bod 31 a citovaná judikatura).

⁵² – Tamtéž, bod 32 a citovaná judikatura.

⁵³ – Rozsudek ve věci Popławski, bod 55 a citovaná judikatura.

⁵⁴ – Viz například rozsudek ze dne 29. června 2017, Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, body 39 a 40 a citovaná judikatura), a rozsudek ve věci Klausner, body 32 až 37.

141. V souladu s oddělením funkcí v rámci postupu podle článku 267 SFEU mezi Soudním dvorem na straně jedné a vnitrostátními soudy na straně druhé spadá výklad vnitrostátního práva skutečně do výlučné pravomoci soudů vnitrostátních⁵⁵. Z toho vyplývá, že Soudní dvůr nemůže učinit formální závěr o tom, zda je konkrétní výklad na vnitrostátní úrovni zásadou konformního výkladu vyžadován, protože to, zda lze tímto způsobem dosáhnout souladu s unijním právem, závisí na rozsahu dotčeného vnitrostátního ustanovení a jeho „výkladové elasticity“.

142. Za účelem poskytnutí pomoci předkládajícímu soudu je nicméně nezbytné – v neposlední řadě pro potvrzení relevance zásady konformního výkladu – na úrovni unijního práva určit, jaká je přesná „míra zákonnosti“, se kterou má být zajištěn soulad.

143. V tomto ohledu druhá předběžná otázka patrně vychází z předpokladu, že unijní právo, konkrétně čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, vyžaduje možnost obnovy občanskoprávního řízení ukončeného pravomocným rozsudkem za účelem nápravy údajného opomenutí ze strany vnitrostátního soudu přezkoumat zákonnost ujednání spotřebitelské smlouvy. Jelikož v platném vnitrostátním právu pro obnovu občanskoprávního řízení patrně neexistuje žádný výslovný zákonný základ, který by takovému scénáři odpovídal, předkládající soud za tímto účelem zvažuje široký výklad čl. 401 bodu 2 KPC.

144. V souladu s postoji v zásadě vyjádřenými polskou vládou a Komisí poznamenávám, že obnova občanskoprávního řízení za účelem nápravy situace, kdy vnitrostátní soud nepřistoupil k přezkumu ujednání ve spotřebitelské smlouvě z úřední povinnosti, by nepochybně zvýšilo účinnost ochrany spotřebitele. Soudní dvůr však opakovaně zdůraznil, že je na členských státech, aby v souladu se zásadou procesní autonomie zavedly vnitrostátní postupy pro přezkum zneužívající povahy smluvních ujednání, a to při dodržení zásad rovnocennosti a efektivity⁵⁶.

145. Při neexistenci výslovného ustanovení v tomto smyslu v unijním právu nelze bez dalšího zkoumání předpokládat, že nesplnění jednoho z požadavků čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ze strany vnitrostátního soudu vede v řízeních ukončených pravomocným rozsudkem k automatickému závěru, že členské státy *musí* stanovit *mimořádný opravný prostředek*, aby bylo možné takový pravomocný rozsudek zrušit.

146. Taková povinnost by podle mého názoru mohla být stanovena pouze na základě zásady rovnocennosti nebo na základě úvah týkajících se efektivity práv vyplývajících z unijního práva. Tyto aspekty postupně posoudím ve dvou částech níže.

3. Úvaha k zásadě rovnocennosti

147. Jak již bylo připomenuto v bodě 43 tohoto stanoviska, zásada rovnocennosti členským státům zakazuje stanovit méně příznivá procesní pravidla pro žaloby týkající se porušení unijního práva, než jsou pravidla použitelná na obdobné nároky založené na porušení vnitrostátního práva

148. V této souvislosti, a jak připomíná Komise, Soudní dvůr opakovaně vysvětlil, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 (který v podstatě vyžaduje, aby zneužívající ujednání spotřebitele nezavazovala) představuje „normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, která mají uvnitř vnitrostátního

⁵⁵ – V tomto smyslu viz rozsudek ve věci *Telecom Italia*, bod 56.

⁵⁶ – Viz například rozsudek ze dne 17. května 2022, *Ibercaja Banco* (C-600/19, EU:C:2022:394, dále jen „rozsudek ve věci *Ibercaja Banco*“, bod 39 a citovaná judikatura).

právního řádu status kogentních norem⁵⁷. Soudní dvůr rovněž (ve spotřebitelských věcech a obecněji) uvedl, že „podmínky uložené vnitrostátním právem k tomu, aby pravidlo práva [Unie] muselo být uplatněno i bez návrhu, nebyly méně výhodné než podmínky, kterými se řídí uplatnění pravidel vnitrostátního práva stejné právní síly z moci úřední“⁵⁸.

149. Pokud by se tedy prokázalo, že důvod pro obnovu občanskoprávního řízení založený na nemožnosti strany jednat se ve vnitrostátním právu uplatňuje tak, že pokrývá případy, kdy vnitrostátní soudy z úřední povinnosti neuplatnily kogentní normu, pak by se uplatnila zásada rovnocennosti, aby se tento důvod uplatnil i na situaci v původním řízení⁵⁹.

150. Chtěl bych zdůraznit, že z informací dostupných ve spisu nevyplývá, že by se právě uvedený výklad čl. 401 bodu 2 KPC skutečně uplatňoval. Případná potřeba uplatnění zásady rovnocennosti za těchto okolností tedy zůstává hypotetickou situací, kterou musí ověřit předkládající soud.

4. Efektivita ochrany práva spotřebitelů nebyť vázán zneužívajícími smluvními ujednáními

151. Na základě předpokladu, který vyplývá z šetření předkládajícího soudu, jak je vysvětleno v bodě 143 výše, vyvstává otázka, zda efektivita práv, která spotřebitelé odvozují z unijního práva, a konkrétně ze směrnice 93/13, vyžaduje dostupnost mimořádného opravného prostředku v případě, že tato práva údajně nebyla dostatečně chráněna. Zahrnuje to situace – v rozsahu relevantním pro projednávanou věc – kdy je vnitrostátnímu soudu vytykáno, že neprovedl přezkum případné zneužívající povahy smluvních ujednání ve spotřebitelské smlouvě z úřední povinnosti.

152. Vznesení takové otázky je podle mého názoru ve světle poměrně rozsáhlé ochrany, kterou judikatura Soudního dvora právům spotřebitelů podle unijního práva, a zejména směrnice 93/13, dosud poskytla, celkem pochopitelné.

153. V současné ustálené judikatuře Soudní dvůr posledně uvedené ustanovení vykládá tak, že z něj vyplývá povinnost vnitrostátních soudů z úřední povinnosti přezkoumat, zda mají ujednání ve spotřebitelských smlouvách zneužívající povahu. Aniž by bylo nutné zacházet do podrobností této judikatury⁶⁰, Soudní dvůr nejprve potvrdil, že tato povinnost je podmíněna tím, že vnitrostátní soud má „k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu“⁶¹. V pozdějších rozsudcích rovněž potvrdil, že pokud vnitrostátní soud nemá tyto relevantní informace k dispozici (ale má o zneužívající povaze dotčených ujednání pochybnosti), musí mít možnost jejich předložení požadovat⁶².

⁵⁷ – Rozsudek ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, dále jen „rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones“, bod 52), nebo v tomto smyslu rozsudek ve věci Ibercaja Banco, bod 43.

⁵⁸ – Ve spotřebitelských záležitostech viz například rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, bod 49. Viz rovněž rozsudek ze dne 14. prosince 1995, van Schijndel a van Veen (C-430/93 a C-431/93, EU:C:1995:441, bod 13 a citovaná judikatura), nebo rozsudek ze dne 17. března 2016, Bensada Benallal (C-161/15, EU:C:2016:175, body 30, 31 a 35).

⁵⁹ – Samozřejmě za dodržení platných lhůt. Viz čl. 407 § 1 KPC, uvedený v bodě 13 tohoto stanoviska.

⁶⁰ – Pro přehled viz Werbruck, J. a Dauw, E., „The national courts' obligation to gather and establish the necessary information for the application of consumer law: The endgame?“, *European Law Review*, svazek 46, č. 3, 2021, s. 225 až 244.

⁶¹ – Jak je připomenuto například v rozsudku ve věci Profi Credit Polska I, bod 42 a citovaná judikatura. Viz rozsudek ze dne 4. června 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, bod 32).

⁶² – Viz body 117 a 118 tohoto stanoviska.

154. Příslušné aspekty povinnosti vnitrostátních soudů přijmout takový proaktivní přístup byly postupně odvozeny z čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, které v podstatě vyžadují, aby členské státy zajistily, aby zneužívající ujednání spotřebitele nezavazovala, a poskytly „přiměřené a účinné prostředky“ zabraňující dalšímu používání takových ujednání.

155. Není pochyb o tom, že výsledné povinnosti uložené vnitrostátním soudům si v některých právních rádech vyžádaly významnou změnu v náhledu na roli soudce, od něhož by se v občanskoprávních sporech jinak obecně očekávalo, že se podřídí skutkovým tvrzením stran. Rovněž není pochyb o tom, že úroveň ochrany, která je v současnosti požadována, se může lišit od požadavků v jiných oblastech unijního práva, kde se soukromé subjekty rovněž mohou nacházet ve zranitelných situacích⁶³.

156. Tyto specifické a v některých případech vnitrostátním soudům nově uložené požadavky v oblasti ochrany spotřebitele se nyní jeví být poměrně dobře známé a integrované.

157. Jak již bylo řečeno, i když judikatura Soudního dvora podle mého názoru jasně uvádí, že přezkum ujednání obsažených ve spotřebitelské smlouvě z úřední povinnosti musí v zásadě proběhnout v *určité* fázi řízení, mám za to, že důsledky absence takového přezkumu výsledného soudního rozhodnutí (které nabylo právní moci) se rozlišují. Přestože taková absence může v určitých případech bránit účinku věci rozsouzené, podle mého názoru to konkrétně neznamená, že tento účinek nemusí být zohledněn ve všech situacích, kdy ujednání spotřebitelské smlouvy nebyla přezkoumána (i). Domnívám se však rovněž, že omezující podmínky, za nichž mohl být rozsudek pro zmeškání dotčený v původním řízení napaden, znamenají, že dotčený spotřebitel musí mít k nápravě výsledné situace k dispozici opravný prostředek. Tento opravný prostředek může mít podobu obnovy řízení, lze-li takového výsledku dosáhnout konformním výkladem, ale tuto formu nutně mít nemusí (ii).

a) Úvahy o efektivitě a vnitrostátních účincích překážky věci rozsouzené

158. V souladu s tím, co jsem již uvedl výše, je pozice unijního práva vůči vnitrostátním účinkům překážky věci rozsouzené taková, že neexistuje žádná obecná povinnost, která by vyžadovala zpochybnění pravomocných soudních rozhodnutí, která jsou v rozporu s unijním právem, zejména zavedením zvláštního opravného prostředku⁶⁴.

159. Je nicméně pravda, že v několika případech dospěl Soudní dvůr na základě úvah o efektivitě, která má být ve vztahu k některým pravidlům unijního práva zajištěna, k opačnému závěru.

160. K tomu došlo zaprvé v situaci, kdy pravomocný vnitrostátní rozsudek v rozporu s unijním právem zabránil vrácení protiprávně poskytnuté státní podpory, a v důsledku toho ovlivnil rozdělení pravomocí v této oblasti mezi Evropskou unií a členskými státy⁶⁵.

⁶³ – Pro srovnání viz rozsudek ze dne 22. června 2023, K. B. a F. S. (Uplatnění *ex officio* v trestních věcech) [C-660/21, EU:C:2023:498; dále jen „rozsudek ve věci K. B. a F. S. (Uplatnění *ex officio* v trestních věcech)“], ve kterém je uvedeno, že použitelná ustanovení unijního práva v podstatě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která soudu v trestních věcech zakazuje, aby za účelem prohlášení neplatnosti řízení zohlednil i bez návrhu porušení povinnosti uložené příslušným orgánům spočívající v neprodleném informování podezřelých nebo obviněných osob o jejich právu nevyprovídat.

⁶⁴ – Viz stanovisko generálního advokáta H. Saugmandsgaarda Øe ve věci XC a další (C-234/17, EU:C:2018:391, dále jen „stanovisko ve věci XC“, bod 41). Viz rovněž rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, dále jen „rozsudek ve věci Banco Primus“, bod 47 a citovaná judikatura), nebo rozsudek ve věci XC, bod 51.

⁶⁵ – Rozsudek ze dne 18. července 2007, Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, bod 63). Později Soudní dvůr zdůraznil výjimečnou povahu tohoto závěru; viz rozsudek ve věci Impresa Pizzarotti, bod 61.

161. Zadruhé k tomu také došlo, když byly vnitrostátní účinky překážky věci rozsouzené vymezeny tak široce, že bylo v jiných podobných případech strukturálně nemožné dosáhnout výsledků s unijním právem konformních. Soudní dvůr dospěl k tomuto závěru ve věcech týkajících se DPH a – opět – státní podpory⁶⁶.

162. Žádná z těchto dvou kategorií situací (ať už nahlíženo z hlediska dotčené oblasti nebo, což je důležitější, strukturálních obtíží) se v původním řízení nejeví jako relevantní.

163. Zatřetí Soudní dvůr zaujal k vnitrostátním účinkům překážky věci rozsouzené v oblasti ochrany spotřebitele poměrně striktní přístup. Konkrétně objasnil, že zajištění účinné ochrany práva spotřebitelů nebyť vázán smluvními ujednáními, která jsou podle směrnice 93/13 považována za zneužívající, vyžaduje nerespektování vnitrostátních účinků překážky věci rozsouzené buď ve stadiu odvolání v rámci řádného řízení, anebo ve fázi výkonu rozhodnutí.

164. Pokud jde o první aspekt, Soudní dvůr v rozsudku ve věci Unicaja Banco⁶⁷ nařídil nezohlednit konečnou povahu rozsudku vydaného v prvním stupni, když tento rozsudek v podstatě bránil tomu, aby spotřebitel získal zpět část částky zaplacené poskytovateli na základě „ujednání o minimální úrokové sazbě“, které je považováno za zneužívající. V tomto prvostupňovém rozhodnutí sice bylo nařízeno vrátit částky vyplacené na základě tohoto ustanovení, ale v souladu s (tehdejší) judikaturou vnitrostátního nejvyššího soudu bylo pro takovou povinnost vrácení stanoveno časové omezení⁶⁸.

165. Následně Soudní dvůr rozhodl, že takové časové omezení je v rozporu se směrnicí 93/13⁶⁹. Toto rozhodnutí však bylo učiněno až po uplynutí lhůt pro podání odvolání v této věci, přičemž odvolání podala pouze zúčastněná banka (která napadla rozhodnutí soudu prvního stupně o uložení náhrady všech nákladů řízení). Toto odvolání bylo úspěšné. V odpovědi na otázku položenou Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) Soudní dvůr objasnil, že odvolací soud byl ve skutečnosti povinen zrušit část prvostupňového rozsudku, která představovala překážkou věci rozsouzené, a z úřední povinnosti se zabývat nespravedlností časového omezení, přestože zaprvé tato část prvostupňového rozsudku napadena nebyla a zadruhé vzniklá situace zhoršila právní postavení banky, která odvolání za účelem napadení jiného aspektu prvostupňového rozhodnutí podala.

166. Pokud jde o druhý aspekt uvedený v bodě 164 výše, Soudní dvůr požadoval zrušení překážky věci rozsouzené ve vztahu k soudním rozhodnutím vydaným v řízení o platebním rozkazu nebo v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se hypotéky.

167. Konkrétně Soudní dvůr v rozsudku ve věci Finanmadrid EFC požadoval zrušení překážky věci rozsouzené ve fázi výkonu platebního rozkazu, čímž vnitrostátnímu soudu poskytl pravomoc z úřední povinnosti posoudit, zda bylo ujednání v související smlouvě zneužívající povahy, když tento soud tuto pravomoc podle vnitrostátního práva neměl a když smluvní ujednání nebyla v předchozích fázích řízení zkoumána⁷⁰.

⁶⁶ – V oblasti DPH viz rozsudek ze dne 3. září 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, body 29 až 31), nebo rozsudek ze dne 16. července 2020, UR (Povinnost advokátů k DPH) (C-424/19, EU:C:2020:581, body 32 a 33). V oblasti státní podpory viz rozsudek ve věci Klausner, body 43 až 45. Viz rovněž stanovisko ve věci XC, bod 61.

⁶⁷ – Odkaz uvedený v poznámce pod čarou 17 výše.

⁶⁸ – Restituční účinky prohlášení „ujednání o minimální úrokové sazbě“ za neplatné byly omezeny na částky zaplacené spotřebitelem *po* vyhlášení rozhodnutí, ve kterém bylo konstatováno, že sporné ujednání je zneužívající.

⁶⁹ – Rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, body 72 a 75).

⁷⁰ – Rozsudek ze dne 18. února 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, body 45 až 54).

168. Ve svém rozsudku ve věci Banco Primus Soudní dvůr tento přístup navíc uplatnil na situace, kdy v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se hypotéky proběhl přezkum, který byl omezen pouze na určitá ujednání související smlouvy. Soudní dvůr v podstatě došel k závěru, že ochrana, která má být spotřebitelům podle směrnice 93/13 poskytována, by byla „neúplná a nedostatečná“, pokud by soud provádějící výkon rozhodnutí týkajícího se hypotéky nemohl z úřední povinnosti přezkoumat zneužívající povahu ostatních ujednání, která zkoumána nebyla⁷¹.

169. Rozsudek ve věci Ibercaja Banco⁷² obdobně v zásadě vyžadoval, aby se v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se hypotéky k vnitrostátním účinkům překážky věci rozsouzené nepřihlíželo, jestliže vnitrostátní soud sporná smluvní ujednání přezkoumal, aniž se však v tomto smyslu výslovně vyjádřil v konečném rozhodnutí. Soudní dvůr zdůraznil, že za takových okolností spotřebitel nebyl informován o existenci tohoto přezkumu ani alespoň stručně o důvodech, na jejichž základě měl soud za to, že dotčená ujednání nemají zneužívající povahu, což mu bránilo učinit informované rozhodnutí, zda toto rozhodnutí napadnout⁷³.

170. *Prima facie* z této judikatury může vyplývat, že účinek překážky věci rozsouzené spojený s rozhodnutím soudu ob stojí při kontrole týkající se efektivity ochrany, která má být spotřebitelům v každém uvažovaném případě poskytnuta, pouze pokud bylo toto rozhodnutí vydáno po přezkumu příslušných smluvních ujednání (a pouze v případě, že je učiněno výslovné prohlášení týkající se výsledku tohoto přezkumu)⁷⁴.

171. Podle mého názoru však takový obecný závěr není ve své úplnosti správný.

172. Zaprvé poznamenávám, že by takový závěr bezprostředně způsobil, že obě otázky vznesené v projednávané věci by se staly okamžitě diskutabilními, protože jeho logickým důsledkem by bylo, že právní účinky překážky věci rozsouzené se jednoduše neuplatní: přestože je soudní rozhodnutí formálně pravomocné, soudní rozhodnutí vydané bez přezkoumání smluvního vztahu by nemohlo zabránit jisté formě opakovaného soudního sporu. V důsledku toho by nebylo třeba uvažovat o otázce mimořádných opravných prostředků, protože ty jsou, jak jsem již vysvětlil, výjimečnými nástroji umožňujícími zrušit *pravomocné* soudní rozhodnutí.

173. Zadruhé, což je důležitější, je podle mého názoru obtížné předvídat širší důsledky takového výkladu judikatury Soudního dvora, zejména pokud je zasazen do kontextu jeho judikatury týkající se lhůt pro podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení z podnětu spotřebitele⁷⁵.

174. Zatřetí, a to je také důležité, výše popsanou judikaturu je třeba chápat ve světle dřívější judikatury Soudního dvora týkající se „úplné nečinnosti dotyčného spotřebitele“⁷⁶, jejíž přetrvávající relevanci Soudní dvůr nedávno potvrdil.

175. Abych to vysvětlil, Soudní dvůr ve svém dřívějším rozsudku ve věci Asturcom Telecomunicaciones uvedl, že zásada efektivity nejde tak daleko, aby vnitrostátnímu soudu projednávajícímu žalobu na výkon rozhodčího nálezu (vydaného v nepřítomnosti spotřebitele) ukládala povinnost z úřední povinnosti posoudit, zda má rozhodčí doložka ve spotřebitelské

⁷¹ – Rozsudek ve věci Banco Primus, bod 52.

⁷² – Viz poznámku pod čarou 56 tohoto stanoviska.

⁷³ – Rozsudek ve věci Ibercaja Banco, bod 49. Viz rovněž rozsudek ze dne 17. května 2022, SPV Project 1503 a další (C-693/19 a C-831/19, EU:C:2022:395, dále jen „rozsudek ve věci SPV Project 1503“, body 65 a 66).

⁷⁴ – Rozsudek ve věci Ibercaja Banco, bod 50.

⁷⁵ – Viz například rozsudek ze dne 22. dubna 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, body 63 až 66).

⁷⁶ – Rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, bod 47.

smlouvě zneužívající povahu, pokud se spotřebitel zrušení tohoto rozhodčího nálezu nedomáhal a pokud za tímto účelem stanovenou platnou lhůtu dvou měsíců nelze považovat za problematickou⁷⁷.

176. Soudní dvůr na tuto dřívější judikaturu odkazoval ve svém nedávném rozsudku ve věci Unicaja Banco citovaném výše za účelem potvrzení, že skutečnosti, které k němu vedly, nezahrnovaly úplnou nečinnost spotřebitele: ačkoli nenapadl rozsudek prvního stupně vydaný v původním řízení, bylo to proto, že rozsudek Soudního dvora ve věci Gutierrez Naranjo, který vnitrostátní judikaturu, na níž byl založen tento rozsudek prvního stupně, označuje za neslučitelnou se směrnicí 93/13, byl vydán až po uplynutí lhůt pro podání odvolání⁷⁸.

177. V tomto světle se domnívám, že případná absence přezkumu zneužívající povahy ujednání spotřebitelské smlouvy může stále vést ke skutečné překážce věci rozsouzené, zejména pokud se spotřebitel žádné fáze řízení neúčastnil.

178. Je tedy třeba posoudit, zda k takové situaci za okolností původního řízení došlo.

179. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že FY se neúčastnila řízení, které vedlo k rozsudku pro zmeškání, a že se nesnažila tento rozsudek napadnout (ačkoli jí byl tento rozsudek řádně oznámen). Tyto prvky *prima facie* svědčí o její pasivitě ve smyslu výše uvedené judikatury Soudního dvora.

180. Její konkrétní situace však musí být posouzena na základě obecného kontextu dotčených použitelných vnitrostátních procesních pravidel.

181. S výhradou ověření předkládajícím soudem je patrné, že procesní pravidla použitelná na rozsudek pro zmeškání bránila příslušnému soudu prvního stupně přezkoumat sporná smluvní ujednání, jelikož se tento soud musel podrobit skutkovým tvrzením žalobkyně⁷⁹.

182. Z rozsudku ve věci Profi Credit Polska I podle mého názoru vyplývá, že takové procesní řešení není samo o sobě s požadavky směrnice 93/13 neslučitelné za předpokladu, že k tomuto přezkumu může dojít ve druhém stupni a že podmínky odvolání jsou definovány způsobem, který spotřebiteli nadměrně neztěžuje ani neznemožňuje jeho účinné uplatnění.

183. V tomto ohledu z předkládacího o rozhodnutí vyplývá, že rozsudek pro zmeškání se stal okamžitě vykonatelným a že jej bylo možné napadnout ve lhůtě dvou týdnů, kdy by FY musela předložit důvody pro odvolání a důkazy, které by chtěla uplatnit.

⁷⁷ – Rozsudek ve věci Asturcom Telecomunicaciones, body 33 až 48. Z tohoto rozsudku je zjevné, že taková povinnost by mohla vyplývat pouze ze zásady rovnocennosti, pokud by vnitrostátní soud mohl takové posouzení provést u obdobných žalob vnitrostátní povahy. Tamtéž, bod 53 a výrok uvedeného rozsudku. Viz rovněž rozsudek ze dne 1. října 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, dále jen „rozsudek ve věci ERSTE Bank Hungary“, bod 62 a citovaná judikatura).

⁷⁸ – Rozsudek ve věci Unicaja Banco, body 28 a 38. Viz rovněž výrok tohoto rozsudku.

⁷⁹ – Předkládající soud v tomto řízení poskytl pouze znění čl. 339 § 1 KPC týkající se obecné možnosti vydat rozsudek pro zmeškání. Jak jsem již uvedl, vnitrostátní pravidla dotčená v rozsudku ve věci Kancelaria Medius zahrnovala rovněž čl. 339 § 2 KPC, který stanoví povinnost vnitrostátního soudu podřídit se skutkovým tvrzením žalobce. Relevanci a přesný obsah takového pravidla pro projednávanou věc samozřejmě musí ověřit předkládající soud.

184. Jak uvádí předkládající soud i Komise, tyto podmínky se zdají být dosti podobné těm, které Soudní dvůr ve svém rozsudku ve věci Profi Credit Polska I považoval za příliš restriktivní⁸⁰. Domnívám se, že spolu s tím, že nebyla zkoumána možná zneužívající povaha ujednání v prvním stupni, mohou tyto podmínky skutečně vést k podobnému závěru, a sice že neumožňují zajištění dodržování práv, která spotřebiteli plynou ze směrnice 93/13. Nicméně otázky položené v tomto řízení se tohoto konkrétního aspektu netýkají a je na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda je tento popis použitelných procesních pravidel správný.

185. Pokud by se potvrdila jejich příliš omezující povaha, podle mého názoru by z toho vyplývalo, že nelze mít za to, že FY projevila úplnou nečinnost.

186. V takovém případě se domnívám, že efektivita práva spotřebitelů nebýt vázán zneužívajícími smluvními ujednáními zajištěna vyžaduje, aby jí byl poskytnut opravný prostředek.

187. Nedomnívám se však, že by tento opravný prostředek musel nutně mít podobu obnovy řízení. Tomuto aspektu se budu věnovat v následující části.

b) Možné opravné prostředky k obnovení práva spotřebitele nebýt vázán údajně zneužívajícím smluvním ujednáním

188. Zaprvé, jak jsem již připomněl, povinnost vnitrostátního soudu přezkoumat zákonnost smluvních ujednání poškozujících spotřebitele se může rozšířit na řízení o výkonu rozhodnutí⁸¹. V tomto ohledu z informací dostupných ve spisu nevyplývá, zda bylo řízení o výkonu rozhodnutí zahájeno nebo ukončeno, případně zda již FY rozsudku pro zmeškání vyhověla dobrovolně. Pokud by však výkon rozhodnutí byl stále ještě možný a takové řízení o výkonu rozhodnutí bylo zahájeno, z výše uvedené judikatury podle mého názoru vyplývá, že FY by měla mít možnost dovolávat se v této souvislosti případné zneužívající povahy dané smlouvy⁸².

189. Zadruhé z toho podle mého názoru rovněž vyplývá, že zvláštní procesní okolnosti, za nichž byl rozsudek pro zmeškání vydán a za kterých nabyl právní moci, vedou k závěru, že účinek překážky věci rozsouzené jí nemůže bránit v tom, aby se případné zneužívající povahy dotčených ujednání dovolávala za účelem podání žaloby na vrácení příslušných částek.

190. Domnívám se, že tento výklad je podporován rozsudkem ve věci Ibercaja Banco, ve kterém Soudní dvůr potvrdil právo spotřebitele požadovat (od daného poskytovatele, jak tomu rozumím) náhradu, pokud vnitrostátní soud nesplnil řádně svou povinnost přezkoumat případnou zneužívající povahu související smlouvy o úvěru, ale kde již bylo řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, v jehož důsledku došlo k převodu vlastnického práva k dané nemovitosti na třetí osobu, ukončeno⁸³. Domnívám se, že tato úvaha musí být *a fortiori* použita, pokud spotřebitel jednoduše zaplatil peněžní protiplnění poskytovateli (na základě smluvního ujednání, které je třeba považovat za zneužívající, a v důsledku toho neplatné a pokud podmínky pro napadení rozsudku pro zmeškání byly neslučitelné s úrovní ochrany, která má být spotřebitelům zaručena podle směrnice 93/13, jak jsem již uvedl výše).

⁸⁰ – Pro popis pravidel použitelných v tomto případě viz poznámku pod čarou 43 výše. Podotýkám, že jediný rozdíl se týká nákladů. Na rozdíl od situace v rozsudku ve věci Profi Credit Polska I se v předkládacím rozhodnutí pouze uvádí, že „dané“, které mají být v této souvislosti zaplacen, mají být sníženy na polovinu.

⁸¹ – Viz body 167 až 169, 175 a 176 výše tohoto stanoviska.

⁸² – Spis neobsahuje žádné informace o pravidlech platných pro výkon rozhodnutí.

⁸³ – Viz rozsudek ve věci Ibercaja Banco, body 57 až 59.

191. Konečně příslušný vnitrostátní opravný prostředek by mohl mít rovněž podobu dotčeného mimořádného opravného prostředku za předpokladu, že vnitrostátní právo umožňuje vykládat pojem „nemožnost jednat v důsledku porušení práva“ způsobem, který dotčenou situaci zahrnuje.

192. V tomto ohledu mě informace obsažené ve spisu vedou k návrhu, že by předkládající soud mohl posoudit, zda by použitelný procesní rámec, jak je popsán v bodech 183 a 184 výše, mohl pro FY představovat překážku v přístupu ke specifickému opravnému prostředku, podobně jako (s výhradou ověření předkládajícím soudem) Nejvyšší soud rozhodl v situaci, kdy vnitrostátní soud neuvedl důvody, proč byla navrhovateli odepřena právní pomoc za účelem podání kasačního opravného prostředku⁸⁴.

193. I kdyby se takový konformní výklad ukázal být možný, dotčený návrh by stále ještě musel být podán ve lhůtě⁸⁵. Relevantní lhůta, jak rozumím znění čl. 407 § 1 KPC, začíná běžet od okamžiku, kdy se daná strana dozví o „rozsudku“⁸⁶. Předkládací rozhodnutí neobsahuje žádné další informace o tom, jak je tomuto pravidlu třeba rozumět. Na první pohled jeho znění chápu jako odkaz na pravomocný rozsudek vydaný v řízení, ve kterém byl odpůrce údajně zbaven možnosti jednat. Toto samozřejmě musí ověřit předkládající soud.

194. Pokud však předkládající soud dospěje k závěru, že dotčený mimořádný opravný prostředek nelze z důvodu mezi konformního výkladu nebo z důvodu použitelných lhůt uplatnit, nedomnívám se, že by požadavek efektivity dotčeného spotřebitelského práva šla až tak daleko, že by požadovala, aby byl dotčený mimořádný opravný prostředek dostupný bez ohledu na podmínky, za nichž může být uplatněn podle vnitrostátního práva.

195. Soudní dvůr vysvětlil, že přiměřená a účinná povaha procesní ochrany, která je spotřebitelům poskytována, musí být posouzena s ohledem na již dostupné opravné prostředky⁸⁷.

196. V tomto ohledu z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že v projednávané věci diskutované pochybení vnitrostátního soudu je základem pro další mimořádný prostředek nápravy, a to mimořádný opravný prostředek. Předkládající soud poznamenává, že možnost podat tento opravný prostředek se omezuje na veřejného ochránce práv a nejvyššího státního zástupce, což vede k omezenému počtu případů, které jsou tímto způsobem přezkoumávány. Nic to však nemění na tom, že tento opravný prostředek je stále součástí celkového vnitrostátního procesního kontextu.

197. Navíc, a to je možná důležitější, zastávám názor, že stávající judikatura Soudního dvora zachycuje poměrně komplexně různé aspekty vnitrostátního řízení, které by jinak mohly spotřebitelům (kteří neprojeví úplnou nečinnost) překážet v tom, aby se výkonu titulu, jehož případná zneužívající povaha nebyla zkoumána, bránili nebo aby získali náhradu za to, co na takovém protiprávním základě zaplatili (nebo ztratili).

198. Za těchto okolností nepovažuji za nutné zavádět další vrstvu ochrany, která by na základě unijního práva vyžadovala obnovu řízení, zejména pokud vezmeme v úvahu výjimečnou povahu takového opravného prostředku.

⁸⁴ – Jak bylo uvedeno výše v bodech 136 a 137.

⁸⁵ – Podobně jak jsem poznamenal v souvislosti se zásadou rovnocennosti. Viz bod 149 a poznámku pod čarou 59 výše.

⁸⁶ – Viz bod 13 výše.

⁸⁷ – Rozsudek ve věci ERSTE Bank Hungary, bod 52.

199. Jak jsem vysvětlil výše, použitelnost mimořádných opravných prostředků je obecně založena na celkové rovnováze dosažené vnitrostátním zákonodárcem mezi dotčenými konkurenčními hodnotami. Požadavek, aby byl (věcný nebo osobní) rozsah těchto opravných prostředků rozšířen za účelem kompenzace toho, že vnitrostátní soud nepřezkoumal zákonnost spotřebitelské smlouvy, může tuto celkovou rovnováhu narušit, pokud by například v jiných oblastech práva srovnatelná procesní ochrana neexistovala, ačkoliv tyto oblasti mohou rovněž vést k situacím protiprávního odepření ochrany, která je jinak osobám ve zranitelné situaci zaručena.⁸⁸

200. S ohledem na tyto úvahy jsem toho názoru, že povinnost zajistit účinnou ochranu práv spotřebitelů podle čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 nevyžaduje dostupnost mimořádného opravného prostředku za účelem umožnění obnovy řízení ukončeného konečným soudním rozhodnutím vneseným bez přezkumu případné zneužívající povahy ujednání obsažených ve spotřebitelské smlouvě. Tato povinnost však vyžaduje, aby byl dostupný opravný prostředek, který musí být určen v příslušném vnitrostátním právním řádu, pokud bylo takové konečné soudní rozhodnutí vydáno a nabylo právní moci na základě procesních pravidel, která nezajišťují dodržování práv, která spotřebiteli vyplývají ze směrnice 93/13.

V. Závěry

201. Navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na otázky, které položil Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (Městský soud Varšava-Praha ve Varšavě, Polsko) takto:

„1) Zásada rovnocennosti jako jeden z projevů povinnosti loajální spolupráce zakotvené v čl. 4 odst. 3 SEU

musí být vykládána v tom smyslu, že nevyžaduje, aby byl dostupný mimořádný opravný prostředek, který umožňuje obnovu občanskoprávního řízení na základě:

- rozsudku vnitrostátního ústavního soudu, jenž prohlásil ustanovení vnitrostátního práva, jehož se toto řízení týká, za neslučitelné s aktem vyšší právní síly, a tudíž neplatné, nebo
- prohlášení určitého výkladu ustanovení vnitrostátního práva, jehož se toto řízení týká, za neslučitelný s aktem vyšší právní síly,

na základě rozsudku Soudního dvora vneseného v řízení podle článku 267 SFEU a poskytujícího výklad ustanovení unijního práva.

2) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách

musí být vykládány v tom smyslu, že nevyžadují, aby byl dostupný mimořádný opravný prostředek, který by umožňoval obnovu řízení ukončeného konečným soudním rozhodnutím vneseným bez zkoumání případné zneužívající povahy ujednání obsažených ve spotřebitelské smlouvě. Tato ustanovení však musí být vykládána v tom smyslu, že vyžadují, aby byl dostupný opravný prostředek, který musí být určen v příslušném vnitrostátním právním řádu, pokud bylo takové konečné soudní rozhodnutí vydáno a nabylo právní moci na základě procesních pravidel, která nezajišťují dodržování práv, která spotřebiteli vyplývají ze směrnice 93/13.“

⁸⁸ – Pro srovnání viz situaci popsanou v rozsudku ve věci K. B. a F. S. (Uplatnění *ex officio* v trestních věcech), shrnutou v poznámce pod čarou 63.